

vh. Mus. Bibl. / Sp

NOVA
De
NOVISSIMIS
DIEBUS,
At Problematica
DISSERTATIO

Occasione dicti Joëlici Cap. II. v. 28.- 32.
 In Actis Apost. Cap. II, 17.- 21. repetiti
 In Pia quadam Fratrum Synodo
Proposita
 Benignæque eruditorum Censuræ

Exposita
 ANNO M D C C II. Mense Febr.

NEO-RUPPINI Typis THILENIANIS.

20

PLUR.
REVERENDIS
DOCTISSIMISQUE
IN CHRISTO
FRATRIBUS
URBEM
Et Dicecesin Nostram
ornantibus,
Hoc quicquid est,
ESTO SACRATUM!

I. N. J.

Joel. III, 1, 2, 3, 4.

והיה אחרי כן אשפוך את רוחי על כל בשר ונבאו
בניכם ובנותיכם וקניכם חלמון יחלמון בחוויכם
חיותות יראו: וגם על העבדים ועל השפחות בימים ההמה
אשפוך את רוחי: ונתתי מופתים כשמים ובארץ רם ואש
ותמרורת עשן: השמש יהפך לחשך והירח לדם לפני כוונת
יום יהיה הגורל והנורא:

Secundum. LXX. & Acta: Cap. II, 17-21.

Καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα (ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός)
ἐκχεῶ ἀπὸ Ἐ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφη-
τεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν. Καὶ οἱ πρεσβύ-
τεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιαθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν οὐράσεις
ᾄψονται. Καὶ (γε) ἐπὶ τὰς θάλας (με) καὶ ἐπὶ τὰς θάλας (με)
ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τῆς πνεύματός μου. Καὶ δώσω
τέρατα ἐν τῷ ἄνω (ἀνω) καὶ (σημεῖα) ἐπὶ τῆς γῆς (κάτω) αἶμα
καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδια καπνῶ. Ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος
καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα πρὶν (ἢ) εἰλεῖν τὴν ἡμέραν κυρίως τὴν μεγά-
λην καὶ ἐπιφανῆ.

DE sensu literali hujus loci liticula aliqua nos
inter oborta fuit. Trivium aliquod opi-
nionum animadvertere erat. *Alii* de cur-
riculo vitæ Messianæ, à Natali Christi usque
ad Pascha *σανρωσμον* & Pentecosten accepere. *Alii* de
tem-

temporibus ab Excidio Mesſiæ usque ad excidium Solymorum intellectum voluere. *Alii* ad nostra tempora, vel proximè seculi consummationem præcessura, applicaturi. Super quo amico dissensu inclytorum, Exegetarum subactum iudicium exquirendum duximus; nemine suam hæresin mordicus defendente, & uno quolibet nostrum in talibus plus alieno quam suo arbitratui deferente.

SECTIO I.

Equidem haud displicet consilium τῆς δέωα. *Conciliari* perquam commodè illas opiniones posse, non solum *primam cum secundâ*, namque heic levicula videtur esse discrepantia, cum *παράπληγμα* sit non plurium quam 40. Annorum, sed *utramque cum tertiâ* quoque. Si dicamus Dictum Joëlis cœpisse impleri in Passione, crevisse complementum in Halosi Solymorum, consummandum plenissime in Panoletria Mundi. Excidium Mesſiæ causam esse excidii Hierosolymitani; Et hanc Urbis ruinam, imaginem Orbis evertendi: addens, quod de colluvie malorum Hierosolymam confluyente dictum, eodem jure dici posse de fecibus secli nostri; quodque prædictum de extraordinariâ illuminatione Spiritus Sî, sub finem V. Tri factâ, id ipsum applicari posse ad ordinarium lumen Propheticum in fine N. Ti. in hâc vesperâ Mundi, per incomparabiles ævi nostri Exegetas, sacro Canonî illatum. *Atat*: Unius loci sensus literalis non nisi unicus est, primario à Spiritu S. intentus. Non de accommodatio sensu, sed de proprio disceptamus; interim illam varias sententias conciliandi methodum, neutiquam aliâs, cum ad pacem atque muruam ædificationem plurimum valeat, improbandam, in præsens mittimus.

Ver-

Vertitur autem in hoc solo cardo controversiæ: *Quinam sint dies illi novissimi*, quorum in principio mentionem injicit? *Quenam sit dies illa* post novissimos imminens *magna & illustris*? figillatim singulas opiniones expendamus!

I. Si per novissimos dies intelligas nostra tempora & qua deinceps sequentur. Tum quidem, salvâ fidei analogiâ, dicere poterimus. Dictum hoc hodieque & indies impleri, complendum consummandumque propediem. Ita enim est: Bonis literis renascentibus, efflorescentibus linguis orientalibus, editis hęc & superiori seculô tot Lexicis & Concordantiis, Ebraicis, Græcis (quarum ope, nani licet simus, humeris giganteis insidentes aliquantô longius prospicimus,) factum est ut lucula non-temnenda Prophetis subobscuris illata fuerit; quam majorem esse illo lumine, quod in Papatu tenebricoso splenduit, majoremque illo quod in secundo Tertioque fuit seculo, (tum temporis enim clave illâ propheticâ & Apocalypticâ, sanctarum linguarum peritiâ & complementis, ex quibus post factum sapimus, sensumque indagamus tutissimè, destituti fuere,) nemo negaverit.

Perinde enim ac infantes, circa initium Regni cœlorum (N. Ti.) viventes, Evangelium de Mesfiâ, per Miracula, mortem, missionem Spiritus Sancti confirmatum, accuratius intellexere Johanne Bapt. Prophetarum Maximo: Sic in fine illius (N. Ti.) nostri pufiones rectius Prophetas v. c. Danielelem, de Romanâ Monarchiâ, Johannem de Anti-Christo, Septicollis Româ, Angelo æterni Evangelii ebuccinatore, per medium cœli Ecclesiastici (Europæ Christianæ, Germaniæ puta) circumvolitante, intelligunt, quàm vel ipsi Patres

tres priorum seculorum. Largior, exinde, idque lubentissime, *filios filiasque*, Catechumenos nostros, rectius *Prophetas*, ex complemento explicatos, intelligere ipsis Patribus priorum seculorum, & si ad V. Testamentum respicias, eos vincere vel Seniores illos notitiâ, quam de Mesfiâ habent, planâ plenâque.

Largior *Juvenes nostros*, Theologiâ Studiosos, *visuros* (intellectualiter) *visiones* illas ab Ezechiele, Daniele, Johanne velut in Tabellâ quâdam delineatas ad oculum, quas probè perspiciunt atque intelligunt. *Seniores* autem, Veteranos puta & experientiâ claros Theologos, *somnia* quoque prophetica, quæ obscuriora visionibus, rectius *somniaturos*, h. e. explicaturos ac factum quondam. *Quin* in *ancillas servosque*, illiberalius olim habitos, brutisque annumeratos, procul omni discrimine, *effundendum* esse Spiritum adoptionis. Ubi vero ad *âµµνν* studium Biblicum, imprimis, in quo aqua tantum non omnibus hæret, propheticum pervenerit, fiet ut instante ruinâ orbis, prodromi illi excidii mundani, *τάρταρα & σημεῖα αἰῶνος & κτήσεως*, Signa illa extraordinaria, œcumenica & proximè diem novissimum antecedentia sese exerant; puta, *bella sanguinaria, incendia creberrima, αἰετὸς καπνὸς*, meteora igneo-aquea, cum incendio ignivomorum montium, pestilentiæque vapore ex barathris & specubus emergente, *sole splendorem amittente, lunâ autem, à terrâ ignescente illustrandâ, rubicante.*

Atque tum *magna* illa iudicii, & *illustris ἐπιφάνιστος* dies veniet; *quisquis autem olim invocaverit*, atq; tum temporis provocaverit, ad *nomen & meritum Domini* nostri J. C. ille non solum ab igne iræ divinæ ad orbem usque flagrantis, sed & ab illo Elementa quoque depascente, liberabitur, paucis, *salvabitur.*

SECTIO II.

Si per dies novissimos intelligas intervallum illud 40. annorum circiter, à primâ Pentecoste usque ad excisionem Hierosolymitanam excurrens, quo tempore largissime, in plurimos, extrâ ordinem, effusus Spiritus S.; post quod donum Prophetiæ, si non defuit penitus, saltem admodum rarum & incelebre fuit. Sic sensus verborum esset.

In novissimis diebus, Reipublicæ Judaicæ, animam per 40. annos à morte Christi agentis, largius atque ullo ante id tempore factum, vel fiet deinceps, vel fiet charismata Spiritus Sancti, Spiritus illius Messiani, super omnis generis carnem effundam. Et prophetabunt filii vestri v. c. Agabus, aliique. Et filia vestra v. c. Heptas illa Philippo Diaconi; juvenes autem vestri v. c. Petrus, Paulus, visiones videbunt, ille in oratorio, carcere, hic in viâ Damascanâ, raptu, naufragio. Senior ille inter Apostolos Johannes, juxtâ cum aliis, somnia Apocalypica habebit. Quin super Servo Onesimo, aliisque innominatis, & Servabus, Ancillâ Act. 12. Tabeâ, Lydiâ, Phœbe Spiritus S. effundetur, sic ut, ad minimum, Prophetas uar' δίκον legere, & in Gynæceis, mutuæ adificationis ergò, explicare & ad Jesum Nazarenum applicare, queant. Succedent deinde τέγαρα in polo, qualia Theophania Paulo facta, & vas quadrangulum Petro ostensum, dabo σπηῖα in solo, sanatis per preces, sudaria, umbram, non paucis, ipso Paulo viperam in ignem, volvente. Adde martyrum constantiam humanis viribus majorem, in miraculis haud postremis numerandam! Ecce sanguinem martyrum, truncato Paulo, Petro crucifixo, profusum. En Laurentium craticulæ, alios rogo ardentibus impositos, vide sis vapore fumi, lento igne

igne necatos (*geschmauchet*) alios, exemplo Sarmentitorum, qui Romæ ceratis linteis obvoluti noctilucas faces referebant, dispositi per plateas. Videtur enim gradatim ascendere Propheta, à levi *supplicio, gladii*, ad gravius, *ignem*, denique ad gravissimum illud, *fumum*, quo merito periissent fumi venditores, non autem, Apostoli, qui gratis divinæ veritatis lucem inculcaverunt.

Hæc dira supplicia, tantâ animi constantia, ab omni ætate, sexu, genere superata, luculentum signum fuisse Spiritus S. effusi & virtutis cujusdam humanâ majoris. Verùm quid tum? Aliqua heic remora in medio cursu subnasci videtur; comma hujus capitis 20. quandam difficultatem parit. Bivium sese pandit, tentemus primò allegoriam!

Ratio Philosophorum *soli* comparanda, & idololatria, cujus species subtilior est Heliolatria, quantumvis Judaismum, quantum sol lunam, suâ latitudine, superet, *obfuscabitur* per Evangelii lucem atque præconium. Relligio Judaica *lucula lunari*, conferenda, cum festa, Annos, menses secundum Lunæ motum, disponat, eaque ipsâ inconstantior sit, non solum amisso splendore argenteo illunis erit, sed *in sanguinem* quoque subnigrum *mutabitur*, cæsis in Asiâ (Palæstinâ) Africâ (Cyrene) Europâ (Cretâ) rebellibus Judæis. Cum vero *duriusculum videatur esse quod de Sole Lunaque heic dicitur*. Facutrumque sidus unam eandemque notare Republicanam Judaicam. Sic *Sol* Ecclesiastici, *Luna* Politici status symbolum atque imago erit, nemine negante *splendorem* Ecclesiæ ludaicæ decusque illud sacerdotii Levitici insigniter imminutum fuisse & Republicanam per disfidia cædesque à Romanis & Zelotis factas,

factas, sanguine quasi purpuratam fuisse, vertente illo 40. Annorum spatio. *Tutissimum autem adversus Allegorizantiam remedium esse arbitror, siquidem dicamus, stante hac sententiâ, Joëlem describere signa iræ, non vero gratis.*

Atque sic connexio hujus commatis cum præcedentibus hæc esset. Qui audire noluere, sentiant! Qui filios, filias, juvenes, seniores, servos, ancillas in solo prophetantes sprevere, legant in polo, notent in solo, mutos illos instantis excidii præcones, *ῥέγαρα ἔ, σπουδαία*, à Josepho bonâ fide allegata, sed ex parte. Cernant cruorem in expugnationibus municipiorum & velitationibus circa pomœria Hierosolymitana effusum; intueantur ignem tectis illis immissum, columnamque fumi, ab oppidis circum circa succensis, ad instar palmæ rectâ ascendentem, seque per vastum aëris tractum late spargentem, adeò ut Solem tenebris involvat, Lunaque sive interdiu sive noctu videatur, rubicundula, sanguinis instar, appareat. Fient autem hæc omnia priusquam veniat dies excidii Hierosolymitani feralis, quam diem Domini vocat, à quo pœna inflicta, manus suas commodantibus Romanis, diem magnam, ob maximam stragem hinc inde factam, & illustrem ob incendia. Et sanè major fuit dies hæc illâ die Domini, qua Babylonii eam vastaverunt, magnâ illâ qua M. Alexander & Pompejus M. urnere spoliavere, die ἐπιφανῆ, qua Antiochus Epiphanes, vel Epimanes verius, eam expugnavit.

Sed futurum est ut paulò ante hunc feralem diem, omnes illi, qui Christi nomen invocant & Christi nomine Christiani appellantur, veluti titiones ex incendio tracti, serventur, sive corpus eorum spectes, quod Pelam fugiendo mille mortibus subductum, sive bona im-

B

mobilia

mobilia in tempore divendita, sive *mobilia* in Gazophylacium Dei, pauperes fratres, congesta, sive *animas* ab æterno exitio vindicatas. Quæ omnia argumento sunt quod Spiritus S. missus fuerit, quia tam subito, sine ullis machinis, consiliis, armis, idololatria illa gentilium, Philosophia, Judaismus, illa bruto impetu veterique instituto, hæc ratione, is Mosis auctoritate suffultus, lapsa, à rudi illo popello, manipulo aliquo piscatorum, eversa; Nil quicquam valentibus placitis Sapientum, antiquâ Deorum culturâ, legibus armisque Principum præpotentum; Mirante & stupente orbe se tam subito factum Christianum, Barbaris gentibus, Romanis, lupo voracioribus, Asiaticis, leone robustioribus, Græcis pardalos celeritate vincentibus, ad ovile & cunas in præsepi jacentis pueruli adreptantibus; Germanis sanguinariis, Corinthiis lascivis, Cretensibus mendacissimis, Parthis incestuosis, mores suos belluinos deponentibus & ferarum cicuratarum more, hanc arcam Noachi, Ecclesiam, sponte subeuntibus, Ef. XI, 6. LXV, 25. Atque id ipsum confirmat pœna, inobedientibus Judæis in Excidio Solymorum inflicta, liberatis qui Pellam elapsi Christianis omnibus.

SECTIO III.

Verum enim vero, *do lubens*, nunquam ab Apostolorum ævo vel latius sparsum, vel purius prædicatum fuisse Evangelium, quàm factum nostro ævo. In primis si in animum nobis revocemus, post Reformationem D. Lutheri, Pontificios aliosque, si non, sensere castius, cautius tamen locutos fuisse. Si animum attendamus ad sitientes Afros, extremos Indos totoque orbe divisos Americanos, quibus Evangelium, post-

postquam longinquas navigationes ope pyxidos magneticae absolvendas, instituere cœpere mortales, annuntiarum.

Nego autem de incremento illo visibilis Ecclesiae & Theoreticâ divinarum rerum cognitione, post tenebras Papales insigniter auctâ, agere Joelem. Quis enim dicat (a) Petrum temerè hoc dictum allegasse, & quod de nostris temporibus, prout ipsis placet, agit, applicuisse ævo Apostolico? Petrum per errorem ad hanc Pentecostalem & extraordinariam illuminationem, ad initia N. Ti. traxisse illud, quod de ordinariâ illuminatione circa finem N. Ti. agit ex professo. (Extraordinariam enim & Apostolicæ parem si quis, potissimum hâc mundi fece, expectet, nã ille parum à crasso aberit fanaticismo.) (b) sec. Joëlem, post diem illam magnam, & illustrem Asylum erit in monte Sion & Jerusalem, paratum superstitibus, deinceps adhuc vocandis. Et interprete Perro: post eandem σωθήσεται πᾶς ὁς ἀντιναλέσῃται τὸ ὄνομα κυρίου. Itaque dic fodes! An post magnam illam iudicii extremi diem, quam intelligis, aliqui adhuc vocandi sunt? Num salus post iudicium, speranda impœnitentibus, adhuc vocandis? Num πᾶς, quisquis κῆρις clamaverit salvabitur? (c) adhæc haud video aliquam illuminationem circa seculi hujus feces sperari posse, quæ illustrior Apostolicâ! Dicant nonnulli complementum, quod in Actis Apostolicis, aut Ecclesiasticis, legitur, non respondere amplitudini, quam animo concepere, Prophetiæ Joëlicæ. Credant se nondum invenisse (ecquis enim vel legit omnia quæ scripta, vel scripsit omnia, quæ gesta fuere?) magnificis hisce promissis respondentem parem successum, ac ob id eum adhuc expectandum esse? Perinde hoc mihi, qui spes suas nemini invideo. Hoc interim piè credo, im-

pletum esse quicquid prædictum divinitus, quantumlibet silentio id omnes Annalium scriptores præterant. *Hoc scio* quod spes, quam animo concepimus, atque, pro eo ac lubet, in infinitum ampliare possumus, Deo modum non præscribat, nec in omni Prophetiâ tantum promissum sit divinitus, quantum mortales miseri sibi imaginantur atque promittunt. (d) Denique, quod palmarium Argumentum puto, *Nuspian in N. T. τὸ ἐν ἑξήκταις ἡμέραις*, dies proximè seculi consummationem præcedentes designat, quod heic suppono, probandum deinceps.

Quod secundam opinionem attinet, eam, cum à terra parum discrepet, non adeò impugnare. Finem enim V. T. cum quâdam latitudine accipi debere puto. Sic ut *Sol V. T. declinare & vergere ad occasum cæperit Sole justitiæ Bethlehemii orto, Horizontem attigerit in Paschate, infra cum depressus fuerit in Pentecoste, crepusculumque* usque ad Excidium Hierosolymitanum, pertigerit. Vel, si malis umbris, non autem luci comparatas hæc ceremonias: Puto omninò *umbras Leviticæ rariores factas orto Phosphoro, Johanne Baptistâ, disparuisse* Christo sub velo carnis apparente, radiosq; Majestatis suæ, per quandam quasi Atmosphæram, in *κρίσις* statu emittente, *sublatas* autem, *de jure* quidem rupto Catapasmate Templi, Templique Domino exclamante *τετέλεται*, *de facto* autem tum demum ubi Regiâ sede funditus excisâ, sæleque conspersâ, Politia Judaica unâ cum ceremonialibus & forensibus LL. fuit abrogata. Leviticæ enim Ceremoniæ, quæ *mori potuere* semper, *cæpere* nato Servatore, *fato functæ* tumulatæque Christo moriente sepultoque; quæ *mortuæ* fuerent quoties à mortalibus adhibitæ post Pentecosten; in gratiam Judæorum, *mortiferæ sunt factæ* postquam Pseud-Apostoli crama

ma aliquod religionum moliri cœperunt, *pestifera* demum & exitiales factæ post excidium Hierosolymitanum. Per hoc ipsum enim ad oculum demonstravit supremum Numen, sibi displicere umbratilem hunc cultum, ut ut operosè in Bibliis inculcatus, ab ipsomet Servatore observatus, ab Apostolis post Pentecosten quoque adhibitus fuerit; Sublato enim foro, foco, urbe, templo, leges quoque forenses & focariæ (Ceremoniales, de sacrificiis) ipso actu tolluntur.

SECTIO IV.

Quò minùs autem in hac secundâ sententiâ acquiescamus nonnulla videntur obstare. Non videtur probabile (a) Joëlem in Thesi, Petrum in Exegesi, filuisse miracula nuperrima v. c. Eclipsin, & tenebras passionales, de quibus, nisi heic loci denuò agatur, vix alium inveneris in toto sacro codice. (b) τέρατα ἔ σημεῖα Apostolorum, vix uno eodemque die cum Mesianis longè sublimioribus nominanda, heic allegari, præteritis miraculis Christi? (c) Nec omne punctum feret Exegetis: Namque quæ de Sole & Luna dicuntur vel minutè & dilutè accipienda de fumo ad sidera sublato, per quem Sol quidem, oculis nostris eripietur, neutiquam autem μεταστραφίσεται εἰς σκότος, nedum Luna εἰς ἄψυα, vel per πρῶδύστρονον, mutatâ serie historicâ, ad Eclipsin passionalem recurrendum veniet. Vel denique desultoria quadam agilitate ad Allegorias confugere oportebit; quod Asylum intutum & apud Exegetas suspectum est.

Quamvis ergò in Exegesi Prophetarum rarò ad minutula illa, quânam decade vel Sexagenâ hoc illudvè impletum fuerit? descendamus, laxiori aliquâ, cum applicatio in Chronologicis instituenda est, libertate gaudentes.

dentem; Gaudet tamen impensè animus, quoties ferie temporum haud interruptâ apud Prophetas *fata Capitis* (curriculum vitæ Mesfianæ) *vel Corporis* (Ecclesiæ) annotata invenio.

Atque hoc in tertiâ, quam nunc allegabo, opinione me invenisse mihi videor. Novam dicant hanc sententiam, quibus nova omnia suspecta; εὐγενεια hoc (quod sic quidem à quoquam explicatum me legisse haud memini) leve, nec tanto dignum hiatu, per me judicent licet, dummodo si quid certius his constet, candidè impertiant, meliora nos docturi, hoc examinato. Tribus autem anirai nostri sensa explicaturi, nos expediemus verbis. *Supponemus primò*: quomodo τὸ ἐν ἐσχάταις ἡμέραις in famosiori significato accipiatur? *Tum exponemus*, quomodo intelligamus vaticinium Joëlis? *Tandem apponemus*, illustrandæ Exegeseos ergò, quæ præcedunt vel sequuntur apud Prophetam & Lucam? Itaque.

SECTIO. V.

(a) *Suppono*: τὸ ἐν ἐσχάταις ἡμέραις *nusquam* de diebus proxime seculi *consummationem* præcedentibus *usurpari*, *Semper* autem de ultimis diebus *V. Ti.* *vel latius* *vel strictius accepti*, h. e. vel ad Pentecosten vel ad Halosin Solymorum extendendi. Inveni εὐμόλητον ex parte Calovium, qui ad verba *Esaia II, 2.* sic commentatur: *dicuntur hi dies novissimi, non respectu mundi, ut volunt Judæi, sed quia finem afferunt V. To.* *Drusius Hof. III, 5.* addit, quodnam novissimorum dierum sit initium? *Extremi*, inquit, *dies incipiunt ab eo tempore, quo Christus natus est.* *Kimchi* Regula notissima est: *Quocumque in loco mentio sit extremitatis dierum, in eo intelliguntur dies Mesfæ.* Verùm majori opus est ἀκριβεία. In vulgus nota est Trichotomia magnæ

magnæ Hebdomados Judaicæ. Dies seculi in tria bismillennia dividunt, quorum primum תורה, alterum תורה, tertium ימי משיח, *dies Messia*, vocant, nec infolens in Synagogis ut 2000. Annos vocent dies, eosque novissimos, quia tamdiu Mesiam in terris superstitem regnaturumque somniant, *Nobis* autem, qui Christum profitemur, eumque tantum per tricennium, & quod excurrit, in terris vixisse credimus, maxime cum res fit cum Empæctis & Atheis, qui clamant nimis catachresticè, bismillennium pro diebus novissimis accipi, nimis audacter de ultimo die, horâ, momento, Hierologos nostros, per tot secla declamasse, *aliquanto majori cum accuratatione agendum venit, diesque Messie appellandi, curriculum vitæ Christi, & dies ultimi, pro ultimis V. Ti. vel Reipublicæ Judaicæ temporibus accipiendi.*

Equidem non erat primò animus ad V. Tum. provocare, quod stadium primâ fronte prolixius videbatur quàm ut in præsens decurreremus! sufficere potuisset תורה הימים uno saltim in loco de fine V. Ti. accipi. Sic reddidit illud *Calovius Es. II, 2.* Ubi ultimi Anni V. Ti. (in quibus Mesias vivet & excinderur) venerint, Ecclesia N. Ti. ad instar montis magni surget in altum, inchoatâ universali gentium vocatione; tum quæ colliculo Sioneo quondam par, Atlantis instar erit Ecclesia!

Verùm ne quid relinquamus intactum vel intentatum. De Phrasi תורה הימים, novissimi dies, aliquid ex Veteri quoque Testamento adjiciemus. Equidem haud facio ex assè cum Grotio apud Dan. II. 28. dicente: *Hæc locutio multos ejus ignaros ad pravas sequentium interpretationes egit, cum nihil aliud significet, quàm posthac, nam תורה utique non postremum, sed omne quod est posterius significat.* Interim largior vitium hoc, etiam, apud

apud Nobiles Interpretes esse perquam familiare, ut quoties hanc Phrasin, *novissimi dies*, conspiciantur in textu, ilicet, quasi quodam *μορμολοκείω* perterriti, à regiâ viâ filoque Prophetico subito deflectant, & ad nostra tempora recurrant, insuper habitis, quæ antecedunt in textu, vel quæ sequuntur; Cum tamen *vix ullo in loco hæc Phrasis de fine mundi accipiat*, sed vel *tempora deinceps secutura*, vel ad summum, *ultima V. Ti.* notet, & ad Regulam illam Ebræorum, *in Sacris Literis non esse prius vel posterius*, hoc est, seriem & discrimina temporum, cum primis apud Prophetas, non attendi, non veniat, recurrendum, nisi summa cogat necessitas.

Tempora deinceps secutura notat Ps. XXXVII, 38. **אחריתו** *novissimum impiorum excindetur.* *zulest* B. Lutherus. Prov. XVI. 25. *sein letztes*, Prov. XIV. 12. *endlich* Lutherus. Semperque ad substratam *materiam respiciendum*, hujus enim finem notare solet. Ideò quærit Jeremias V. 31. *Quid ergò facietis in novissimo ejus?* Puta vel terræ vs. 30. vel populi vs. 31. *quid facietis in Captivitate Babylonicam profecturi?* de qua toto Capite subsequente 6. agitur. Similiter Jer. XXIII. 20. *Non revertetur ira Domini (re infecta) donec faciat* & statuat exemplum, *In novissimo dierum* (*hevuach* B. Lutherus) in captivitate Babylonica *illud experiemini*, daturipœnas fat graves. Idem in Threnodia Thren. I. 9. accusat Synagogam, *quod non recordata sit novissimi sui*, captivitatatis puta Babylonicæ!

(a) *Finem Veteris Testamenti* notare videtur Gen. 49, 1. *Jacobus in Canticò Cygneo parcemiam sic auspiciatur. Dicam quidnam vobis evenire debeat in Novissimo.* Lutherus in *hünfftigen Zeiten*. Si accuratè Textum inspicias, invenies non extendi Prophetiam ultra scèptum Judæ,

Judæ, Legislatores & Schiloh v. 10. Aut ergò de fecuturis temporibus indefinitis accipe, cum Luthero, aut ad ad finem V. Ti. extendito, & sic sensus esset. Nuncio bo grande quoddam, quod vobis eveniet, beneficium. Nascetur Messias circa finem V. Ti. & Politia Judaicæ, ex Tribu Juda oriundus; hoc, quod indicare volui, palmarium est, cætera quæ accident, ut minus memorabilia, sunt, ita ὡς ἐν παρόδῳ allegabuntur à me, cui Ergon Messias, Salutare illud quod expecto, cætera Parerga, nec tanti! Itaque dies novissimi non extenduntur ultra adventum Messia & Synedrium sublatum.

(b) Concinit Bileamus, vates quò nequior, hoc planior, Num. 24. 14. *Consulam Tibi quid facturus sit populus ille populo Tuo in novissimo dierum!* Sermo est θεοπνευστος Prophetæ, atque sic infallibilis, & legi divinæ conveniens. Maxima quidem Interpretum pars in ea est sententia, Bileamum hoc loco promittere consilium, illud subdolum, à Satana vel jam suggestum, vel suggerendum deinceps, de Scortis Moabiticis in castra, Israëlitarum immittendis, quod datum fuit Num. 31. 16. *patratum* ab Israëlitis Num. 25. 1. *punitum* per eosdem, divinitus, 2. Sam. VIII, 2. Davide duas tertias Moabitarum internecione delente. Quæstio autem huc redit. *Quid facient Israelitæ Moabitis? Bonane an vero Mala? Vulgò mala!* Neutiquam hoc probabile! (1) Sensus est contortus, si dicas: O Ziporides, non sum jam mei compos, loqui me vera oportet, ad instar asinæ quâ vectus sum, nolentem volentem. Ecce autem ubi extra θεοπνευστίας statum constitutus, domumque, quò nunc propero, reversus fuero, consilium tibi suggeram sceleratum, quidnam Ammoniticus populus tuus Israëlitico facere debeat, ut Hyperaspisten, DEUM

C

Israëlis,

Israëlis, ipsis reddat inimicum. (2) Non dicit Ebraeus, quidnam Moabitæ Israëlitis, sed quid hi illis facturi sint. (3) Absurdum est, vel cogitatu, Bileamum, eo tempore, quo lingua ipsius stylus scribæ velocis extitit, os commodasse Diabolo, vel mala consilia, vel spem faciendo de illis suggerendis. (4) Et quis chasma aliquod Sathanicum comminiscatur in medio θεοπνευσίας cursu? quis Bileamum modò θεόπνευστον, modò Energumenon fuisse, mox iterum factum Prophetam, & per quandam quasi Parenthesin, diabolicum consilium immiscuisse Prophetiæ? Rectius dixeris: *Docebo Te, ecquid boni facturi sint Israelitæ Moabitis?* extemplo enim occipit Parabolam suam *de stella ex Jacob oritura*, v. 17. Mens itaque Bileami hæc esset. O Balak! Non possum maledicere populo divinitus benedicto, Num. 23, 8. ἀφορισμένω 9. beatè morienti, 10. Nec muto mentem, Jehova est ἀψευδής 19. Israëli adest propitius 20, 21. eos educens ex Ægypto 22. vincens Magos per digitum Dei, miracula, 23, victurus gentiles brachio roboris sui. Et quod dixi id ipsum denuò confirmo. Num. 24. 7-9. Regnum eorum erit sublime, alacres Subjecti, Gentiles quidem eos persequentur, Leoni tamen erunt similes, domito hoste quiescent, & benedictus erit, quisquis ipsis benedixerit. Cum verò Balakus Bileamum, tertiâ vice bona augurantem hostibus, tertium corripere, postulans ut diras evomeret in hostes, tandem demulcendi Regis ergò sic inquit: v. 14. Audin Ziporides! Regna tu moliris, sed per ruinam stragemq; Israëliitarum, ita de Tui populi salute sollicitus, ut, nisi Israelitæ pereant, Ammonitas salvos fore dubites! Vis ut maledicam? nequeo, sanè, genti ex qua fons omnis & omnigenæ benedictionis, Servator communis, orietur.

Ve-

Velim ergò scias, aberras à limine! Præstaret utique, si illa curares quæ ad Regnum cælorum, Tuam, Tuique popelli spectant salutem æternam; Ergò consulam Tibi in præsens, quidnam è Tua re olim sit futurum? Docuero quantum boni populus ille Israël, posteros quidem Tuos, O Rex, Temet autem neutiquam afflictor, facturus sit Ammonitis, dira quæque & internecionem, innoxio huic & toti orbi saluberrimo populo, molientibus. Hinc enim Phosphorus ille universo orbi salutaris exorietur, quique hanc gentem destruit, propriæ securitatis munimenta convellit.

(c) Suffragatur Pro-Rex ille, Deique Cancellarius, Moses, Deut. IV. 30. *Cum anxius fueris, O Israel, teque invenerint omnes res ille, באחרית הימים in diebus novissimis, converteris ad Deum Tuum.* Attendamus ad præcedentia. Nexum hunc deprehendemus: Ego moriar. 22. vos in Palæstinam venietis 23. cavete per animam Idololatriam 24. Numinis iras proritantem. 25. Præfagit mens, fore, ut ubi natos natorum & quinascentur ab illis sequens ætas viderit, Idololatriæ vacetis. 26. testor haud fore impune 27. disperget vos supremum Numen inter Gentes, fece vulgi relicta in Palæstinâ. 28. *ἐν διασπορᾷ* hâc Babylonica Deastris sculptilibus, ligneis lapideisque (quod neutiquam factum à temporibus Christi) servietis. 29. Quod si illic quæsieris Deum toto corde, invenies eundem propitium, redibis ex captivitate, & post afflictiones, sub Epiphane Romanisque imminentes, *in diebus ultimis*, converteris. Rabbini, in minutulis apicibus colligendis viri, si Diis placet, maximi v. 25. per Gematriam ex verbis *וַיִּשְׁתַּחֲוֶי* colligunt Annos 852. quot elapsos contendunt ab occupata Palæstinâ usque ad *μετοπιστίαν* Babylonicam, & sic reddunt, ubi *in dete-*

rati fueritis oportebit veteres migrare colonos. Subtrahe enim.

Ab A. M. C. 3350. quo Jechonias abductus;

A. M. C. 2493. quo Georgia & prima Hebdomas annalis in Canaan cœpit.

Et habebis differentiam Annorum 857. Obiter hoc allego, quia calculus non fert omne punctum; Quicquid autem sit, quinquennium illud nil nos morabitur. Namque ab A. M. 3339. quo Jojakim abductus usque ad A. M. 3360. quo Solymorum urbs eversa, per totum vicennium duravit illa fundi Judaici calamitas; Ad hæc initium Georgias non usque adeò certum est.

(d) Paria cum Mose facit Jeremias cap. 30. 24. *In novissimo dierum intelligetis illud!* Caput totum de liberatione ex Babel, & spiritali per Mesiam, expectandâ, agit, Calovio auctore. De captivitate v. 3. paucis, sed pluribus per epexegefin v. 5-7. Pollicetur dein partem solatii *quotamcunque*, liberationem ex Babel v. 8. addens partem *multò maximam* v. 9. de Mesia, Rege David, (Zorobabel enim nuspiam Davidis nomen aut regiam dignitatem gessit) ex Davidis profapiâ oriundo, solii Davidici successore dignissimo & Antitypo illustri, à Deo, pro Misericordia antecedenti, excitando. Subjungens, ecquid ergo opus ut timeatis? En liberationem, non solum à Babyloniis v. 10- 20. promissam, sed spiritali quoque expectandam à Mesia, qui Magnus, אריר, (nomen apud Rabbinos Mesianis annumerandum,) ille & dominator salutatur, qui *וְיִגְדֹל*, qui ad humanitatem ut Deus, & ad Deum ut Θεὸς ἐκ Θεῶν & Mediator accessit; quotusquisque enim est, qui aufit ampliare cor (so voll. herzig seyn) ut ad Dei Tribunal accedere tanquam Vas & Præs generis humani. v. 12. Atque
tum

tum v. 22. pii erunt populus Deo carus, impii autem v. 23. à Deo punientur, potissimum in Excidio Hierosolymitano. Deus enim, cujus decreta ἀμεταμέλητα, decrevit, nec intelligetis illa, priusquam eveniant. v. 24. Atq; tum cap. 31. 1. sequitur conversio Judæorum, circa initia N. Ti. facta; Totum quippe hoc caput de Regno cælorum sub schemate liberationis Babylonicæ depingendo, luculentissimè agit. v. c. de Bethlehemitico Infanticidio 15. novo fœdere cordibus inculpando, 32, 33. de fœminâ virum circumdante. 22. Altero enim oculo ad corporalem, altero ad Mysticam liberationem collimat; quem sensum fuisse Spiritus Sancti probant allegationes in N. To. factæ. Interim nora sis non extendi novissimos dies ultra ætatem Messia & Novum fœdus inritum.

(e) Confirmat hoc Daniel cap. 2. 28. *Deus notificavit Regi Nebucadnezari quid futurum sit* באחרית יומיו *in novissimis diebus.* Si consulas Interpretationem somnio subjectam, deprehendes, non agi de nostris temporibus, sed de fine Trium Monarchiarum, & initio Quartæ, vel potius imperii Messiani. Aut itaque cum Luthero redde in fünffstigen Zeiten. Aut de ultimis diebus V. Ti. in quibus v. 34. 35. *lapis ille Angularis, nulla manu interveniente à monte revulsus, Regna illa Mundi, Sætanae subiecta, cui strenuè operas suas locavere Magnates, sic conteret, ut quicquid in illis Sathanici est destruat, Christianismo omnes illas IV Monarchiarum terras occupante, tandem in montem totum Mundum replentem transformandus, Christo ad cælos ascendente, ut omnia in omnibus repleat.* Existimo namque Regi de perituris Regnis curas pervigiles in somni illa nocte agenti, à Deo, modo quodam convertendi extraordinario,

ostensum fuisse Regnum cœlorum, & Regem Regum, Mesiam, ut manu quasi duceretur Nebucadnezar, per caduca ad æterna; Palmaria quippe hoc somnium immittendi causa fuit, ut sciret quantum Deus in novissimis diebus beneficium per Mesiam Orbi sit daturus, & ut misis vanitatibus sæculi, lapidi huic angulari suam quoque fidem superstrueret. Reliqua obiter allegantur, & Colossi structura ideò latiùs explicatur ut tanto magis mirere eum subito comminutum. Hoc enim Deus curet, scilicet, sciatne Nebucadnezar, an nesciat revolutiones imperiorum, quas curiosuli nosse discipiunt? Dices hoc ad fastum Regium reprimendum apprimè facere, si sciat suum à Persis, horum à Græcis, Græcorum Imperium à Romanis, evertendum. Verum sufficiebat huic reprimendo fastui metamorphosis Regis ad bruta boumque pastum amandati; hinc abundè didicit, omne sub Regno graviori Regnum esse; hoc prius docendus erat, Monarchas quoque in Regem Regum debere credere, Illiusque pedibus omnia subjicienda. Ad minimum Sole meridiano clarius est, novissimos dies non extendi ultra terminos lapidis avulsi, & in Montem transformati, diem puta natiuitatis & ascensionis Christi.

(d) Addit idem Propheta Dan. XII. 4. quamvis Phrasis non sit eadem. Aliud quippe עֲתֵךְ קָץ, aliud אחרית הימים; Sic autem Apocalypsin Veteris Testamenti finit Deus: *Et tu Daniel verba claudè & signa, librum usque ad tempus finis.* Nota autem, non dici hanc Prophetiam claudendam & obfignandam usque ad finem omnis temporis, sed temporis desiniti, puta LXX. Hebdomadum. Nam cum judicabunt h. e. accurata rationis trutinà examinabunt eam, non solum pauci illi Judæi,

Judæi, sed *numero plures*, gentiles quoque, & *multiplicabitur scientia*, de revolutionibus imperiorum æquæ ac de Messia: Sane de nostro ævo id accipi nequit! Ecquis enim finito vel elapso, quod Mundo definitum est, tempore, in æternitate leget Danielem? durabitne scriptio post seculi consummationem & conflagrationem? Tumne scrutinio locus erit? Tumne ex ænigmatico illo verbo crescet scientia? Fietne ut in ipso fine temporis, aut post finem, alii purgentur, confirmantur, alii impiè agant, negligentque Prophetias v. 10.? Utiq; improbare videtur Spiritus Sanctus Judæos, qui, ex odio quodam adversus Messiam, verant Scrutinium Hebdomadam, & Danielem sacro Codice quasi eliminatum, vix Prophetis, cum extra Palæstinam vaticinia sua scripserit, annumerandum, quem vix dignum judicant, qui agmen claudat sacri Canonis. Adversus quod vilipendium Prophetam solatur Deus, promittens fore, ut in fine dierum, V. Ti. accuratissimos Scrutatores inveniat. Addit enim, Exegeta juratus, Angelus, *cum completa fuerit dispersio populi Sancti (Judaici) complebuntur hæc omnia.* Atque tum demum digreditur ad afflictiones Christianorum, *per tempus, tempora, & dimidium temporis duraturas, v. 7.* hoc est per Tres annos cum semisse. Tanto enim temporis spatio Christus multa docuit & passus fuit plurima. Tanto etiam membra corporis mystici, capiti futura simillima, intervallo multa patientur ab altero Antiocho, Antichristo. Præcedunt itaque dies novissimi excidium Hierosolymitanum. Pergebat autem Daniel sciendi avidus מתי יבא המשיח *quid post definitum tempus fiet?* v. 8. quid post διασποράν & Halosin Solymorum? Chronotaxin N. Testamenti poscens. Responsi loco autem accipiens.

O Daniel nolo te scire cuncta N. Fœderis mysteria, nolo per Te illa profanis & sciolis prodi. *Abi* ergò, sufficiant quæ dixi, impervia enim cœtera, & quodam *quasi sigillo occultanda* Ψ Γ Δ Θ usque ad finem V. Ti. v. 9. ecquid enim opus oculis emissitiis lustrare tempora N. Ti? Reservabitur hæc palæstra Johanni Apocalypsin conscripturo.

Quodsi autem omnino aliquid de fati Ecclesiæ sub Antiocho novello, Antichristo puta, premendæ nosse velis; Ecce tibi *tempus, tempora cum dimidio*, atque ut initium finemque calculandi scias, incipito numerare ab illo tempore, quo *Fuge matutinum remotum fuerit, positumq;* β δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ $\omicron$ π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω , v. II. Aquilæ Romanæ, rapaces, impuræ, thure atque suffitu honoratæ, totum fere orbem vastantes, in loco sancto Sanctæ Palæstinæ defixæ fuerint, *Tum enim per dies 1290.* Anti-Christus tectius primò, mox apertius dominabitur. *Beatus autem erit, qui vivendo attigerit Annos 1335. v. 12. Tu vero Daniel, qui initium N. Ti. & finem V. Ti. non es visurus, in tumultum ito ut placidè quiescas & resurgas in fine dierum v. 13. vel V. Ti.* Si Christo mortuo Daniel surrexit, vel N. Ti, si in die α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ $\omicron$ π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω demum resurget. Dies enim illi 1290. ferè respondent Danielis 3. annis cum semifese, h.e. 1277, vel si addas intercalarem 1278. diebus & dimidia constantibus; Nec multum à 1290. diebus absunt Apocalyplici 1260.; addendum namque viderur, tricennium vitæ Mesianæ. Atque hi dies ad Novum spectant Testamentum, Et si calculum velis instituere, pulchrè congruent omnia. Adde enim Anno 70. quo Hierosolyma & Politia excisa fuit, Annos 1290., Et habebis Annos post C. N. 1360. quo Academia Pragensis fundata & à Wiklefo, scripturæ Interprete, à Taulero Sancto, docto

docto Francisco Petrarchâ, Brigittâ celebri, aliisque veritatis Testibus Cleri Romani vitia acriter perstricta. Felix autem erit, qui vivendo attigerit *diluculum* illud veritatis Evangelicæ. Felicior autem, qui *auroram*, Anno post sublatum jure matutinum 1335. h. e. Ann. 1405. quo Hussus, Anno antè Sacerdos & Prædicator in Bethlehem constitutus, floruit, decennio post, Anno 1415. crematus Constantiæ. Felicissimus qui *plenam diem*, Luthero seculo post nato; namque ut *ille* animas, sic *hic* corpora à Tyrannide Babelis liberavit, *impugnans & vincens* bestiam illam multorum capitum. Nec est quod mirere ilicet ab everfione Solymorum inchoari dies Anti-Christi; Johannes enim testatur *jam venisse, multos*, Antambulones & Collegas Papæ Romani, qui uno eodemq; Spiritu Anti-Christiano acti, Et D. Paulus, uterq; ante excidium fato functus, *addit neminem obstare præterquam* (ὁ κατέχων,) brachium seculare, Romanum Imperium, pro cujus incremento vel decremento cristas erigere aut demittere soliti Pontifices. Testem appello Historiam Ecclesiastico - Politicam. *Capit* namque Potentia bestię Romanæ, cum in *Quartadecimanos*, Iconomachos, fatis audacter vibrata à Pontificibus anathemata; *Crevit*, Græcorum imperio imminuto, dominantibus in Italia Ostro-Gothis, & Longobardis; *aucta admodum* sub Phoca, Titulum Episcopi Oecumenici, & Exarchis, soli aliquam partem concedentibus. *Obstabat autem* validum *Longobardorum* imperium: Victo captoque Desiderio Regum ultimo, par robore, vel major, succedebat *Carolus*, cui victori Titulum Romani Imperatoris Papa ablandiens objectabat, nihil ausus adversus ipsum aut filios præpotentes moliri. Accebat metus à Sarracenis, qui subacta Cretâ Siciliæque

D

Com-

Campaniam invadabant, Corsicæ & Sardiniaë imminentes. Paria fata erant Pontificum sub strenuâ *Ottomum Trigâ*, adversum quos, pro auctoritate Papas evententes dejicientesq; ne hiscere quidem ausi fuere, impetendos autem per æmulos, Berengarium, Crescentium, Domentanum, quin, quibus Otto Sanguinarius proditus fuit, ipsos Sarracenos. Ausi tandem aliquid gyarris scil. & carcere dignum sub Henricis; *Henr. II.* commodus & ad obsequia facilis, ac ob id *Sanctus* vocabatur; *Conradus & Henr. III.* amici quidem Papæ, sed necessarii, Normannis Apuliam cum Calabriâ occupantibus. Hi ex hostibus Papæ Clientes facti, Ductore Roberto Guiscardo, animos addidere Höllenbrando & T' Urbano Pontificibus anathematis in Cæsares stringentibus. Atque hâc ratione strenuus ille, juvenis licet, Imperator *Henr. IV.* cum animosior esset, quàm ut ipsum Papa ferre possët, excommunicatus fuit plus semel, *Rudolpho Svevo, Conrado & Henrico* filiis, adversus ipsum excitis. *Ad aμην* pervenit *Papo-Cæsaria* Seculo XII. *Henrico* bis proscripto, *Lothario* autem & *Conrado*, turbarum pertæsis, de investitura amicè transigentibus, *Barbarossa* Venetiis proculcato, reliquisque Principibus, quibus generosior sub læva mamilla saliebat sanguis, ad sacras expeditiones ablegatis; Equidem *Henrico VI.* dextra manu impositum diadema lævo pede decutiens Papa, non ausus tamen *hunc* moribus asperum, aut *illum* bellicosum solemniter excommunicare, sibi timens ab Albigensibus, quorum intra decennium 100000. periere, quibus utcumque repressis, erecto, ut perpetuum haberet militem, Franciscanorum & Dominicanorum ordine, ad genium glandesque rediit, *Ottone Brunsvicensi* semel & *Friderico II.* quem surrogaverat, quinquies excommu-

communicato, tandem Hierosolymam, velut in insulam, quadam specie religionis, ablegato. Tempore Regni incerti vel *Interregni* nemo erat, quem potuisset anathemate percutere. Adhæc domi suæ habebat rerum, suarum quod satageret; E medio tollendus erat Conradus per Manfredum, Manfredus cum Conradino per Carolum Andegavensem, Caroli Exercitus in Vesperis Siculis per Arragonium, Arragonius ipse, Regnum sibi vendicans, excommunicandus; quibus sceleribus seculo dimidio feliciter confectis, *Philippus Pulcher R.* Galliæ petebatur, datâ *Alberto* coronâ Cæsareâ, quam sibi *Papa* prius impofuerat, ea autem lege, ut Galliæ Regnum occuparet; Verum malebat Albertus Gener esse Philippi, quam hostis; Et Philippus mox anathemate percussus, Italiam invadebat, probèque depalmano & in carcerem coniecto (mali-) Bonifacio, post jubileum institutum strenuè ejulante, Galliæ suæ libertatem, Germaniæ pacem reddebat. Sic Piscator ictus ad tempus sapuit, accedente Seceffione Avenionensi, multarum calamitarum fœcunda matre. Ultimus, ni fallor, Cæsarum fuit *Ludovicus V. A. 1324.* anathemati subiectus, nec sine omni-
ne, Nam si addas Anno 1290. Emortualem Christi 34. habebis A. 1324.

(g) Sic reddendum videtur Hof. III. 5. (Fac enim instare adhuc illustrem aliquam conversionem Judæorum, quam utique piè optare malo, quàm ob *σκληροκαρδιαν* populi sperare expectareque, ea potius ex Novo quàm antiquato fœdere erit probanda:) *Israëlitæ Idololatre* (quâ crassam idolomaniam nostris recutitis, quis queat objicere?) *convertentur & revertentur à Babylonis in Palæstinam & prægrandi cum affectu magnoque cum desiderio quærent Deum Trinunum.* Non solum Jeho-
D 2 vam

vam, Deum Patrem, quem *Deum* credunt, *suumque* arbitrantur, *Sed* eodem quoque desiderio cultuque *querent* Filium, non *θεογονον*, sed *ἄνακτον*, *Regem*, ratione humanæ naturæ unctum, stirpeque *Davidicâ* oriundum, quin *Jehovam* (Sp. Sum) *gratiamque* Christi, ab ipso oblatam, spretam hæctenus ab Operistis, *honorabunt in diebus novissimis*: sc. V. & N. Testamenti confinio. Nec ab illo sensu videntur abluere Jerem. XLVIII, 46. 47. & XLIX. 39. repetitæ Phrases, maximè cum Elamitarum, à Satanæ jugo liberatorum, mentio fiat. Act. II. v. 9.

(b) Micham Esaiæ *σύγχρονον* audiamus Cap. 4, i. *Et in novissimo dierum mons domus Domini* (Ecclesia) *stabilitus in vertice montium & sublimior collibus, & confluent ad illum populi* (Judæi) *isthuc properabunt Gentiles.* (Nota præcedere vocationem Judæorum, sequi Gentilium, ordine præpostero utuntur, qui post conversos Gentiles, Israëlitas putant convertendos.) *Nam* (in Pentecostes feria) *Lex Domini & Verbum Dei* (Evangelicum) hucusque arctis Sioneis & Hierosolymitanis pomœriis conclusum, *egredietur*, ad ipsos usque Gentiles. Atque heic dies novissimi vocationem gentium & Pentecosten præcedunt!

Cum verò ultima tempora in Sacris Pandectis ut criterium quoddam adventantis Messiæ & novæ legis ponantur, oportet utique *dies novissimos certos esse*, & definitos in Bibliis. Evolvamus ergò sacrum illud Calendarium, Danielelem, & inveniemus tempus maximè notabile, interque illa quæ divinitus definita, celebratissimum esse *LXX. Hebdomadum, ultimos autem dies esse illos, in quibus docuit Christus, & sublatus est jure matutinum, quod factum ultima Hebdomade, in qua fœdus confirma-*

ma-

mavit, in qua cœptum per dies numerari; ut adeo *Tempus definitum sint Hebdomade, dies autem novissimi, ultimum septennium* quod cis & ultra mortem Servatoris extenditur.

Obstare videtur Ezechiel cap. 38, 8. *Nach langer Zeit* רבים מימים *post multos annos* (V. Ti.) *in novissimo* באחרית השנים (N. Ti.) *veniet Gog & Magog in montes Palæstinæ, gladio variorum populorum, in expeditionibus sacris, adversus Sarracenos susceptis, vindicatos.* Verum alia est phrasis: Lis illa de Gog & Magog nondum est perorata. Babelis nomine Roma, & Gogi Magogique nomine veniunt hostes Ecclesiæ circa ultima N. Ti. tempora oriundi. Quis autem velit omne illud, quod de Babel dicitur, unice ad Romam applicare, aut quod de Gogo Magogoque interferitur, rapere ad Turcas aut Tartaros solos. Fuit olim Babel, Gog & Magog, & erit olim; quamvis Typi perierint, Antitypum tamen nos videmus, atque utinam non sentiremus! Respondero & ad hunc locum, ubi interpretibus convenerit de toto capite. Tandem. Quis queat omnia Ezechielis, Scriptoris Apocalyptici, in tanta Historiæ Sacræ & Geographiæ antiquæ penuriâ, pervidere mysteria?

SECTIO VI.

Agite ergo ad N. Tum. digrediamur! Aliquo autem hic agendum cum discrimine. *Quoties in singulari numero τῆς ἐσχάτης ἡμέρας mentio sit, toties intelligendus est dies omnium dierum ultimus atque novissimus, resurrectionis puta & conflagrationis.* Testis est *Johannes c. VI. 39, 40, 44, 54. c. XI. 24. c. XII. 48.* *Quoties autem in plurali τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν injicitur mentio, toties, nisi omnia me fallant, accipiendum hoc de ultimis diebus V. Ti., in quos incidunt*

dies Messia, ad quos referendi anni pauculi ab Excidio Messiaë usque ad Excidium Solymorum.

Postulo autem à Ben. Lectore, ut, cum Seb. Schmidio licuerit Ef. II. 2. *dies novissimos cum aliquâ notabili latitudine ad aliquot secula extendendâ*, capere; *mibi ut liceat eosdem extendere usque ad Excidium Hierosolymitanum*; cum quo Hebdomadæ Danielis expiravere, & Politia, Judaica unâ cum Synagogâ, quæ honestè sepeliri noluit, per vim publicam obruta, oppressâ tumulataque fuit, Deo Zebaoth luculenta hæc Nemese sua probante, sese improbare cultum hunc umbratilem ad tempus institutum.

Neque nego quædam loca de fine Politiaë Judaica loqui, puto interim trahi posse ad finem V. Ti, quod in confinio utriusque Ti factum. *Dein suppono*, Paulum, Petrum, Johannem, Jacobum, Judam scripsisse ante ferale illud Solymorum excidium: Omnes enim ante Halosin illam in vivis esse desiere; Paulus A. C. 64. gladio truncatus, Petrus cruci suffixus, Jacobus Alphæi filius A. 56. lapidibus obrutus fuit. Illi sex, hic 14. annis ante Halosin: Solus Johannes, Apostolorum qui Christum, circumstabant, Matth. 16, 28. Luc. 9, 27. *minimus natu, non gustavit mortem donec vidit redeuntem*, ad iudicium, idque particulare, *in Regno suo exercendum*. Venit enim primò *êis tã idia* ut Præco, sed repulsus, sed excindendum post 40. Annos, circiter, ad Regnum suum, sed excindendum. *Primo* adventu Regnum Gratiaë & Conversionem Gentilium, *secundo* autem adventu iram & Iudicium imminens, postquam plenitudo gentium ingressa, adumbraturus. Atque ea est causa cur Joh. 21, 22. Servator dicat *si velim cum manere*, superstitem esse, *donec venero*, puta ad excindendam Solymorum urbem,

urbem, *quid hoc ad Te Petre? Tu memet à Judæis ante Halofin crucifixum, sequitor & ipse à Gentilibus antea suffigendus!*

(a) Fiat inductio secundum ταμείον Schmidianum! Damnantur utique & Pontificii, I. Tim. IV. 1. - 3. ac ob id rectè hoc dictum Theologis Pontificiis à Nostratibus objicitur: Par quippe de paribus est iudicium; Si Catholici (in angulo Europæ delitescentes) circa finem N. Ti. viventes, paria faciant cum Empæctis sub finem V. Ti. & novissimos Hebdomadum Danielis dies ortis, utique æquè fac illi hoc loco damnantur, licet de eorū ortu hoc loco Paulus non videatur vaticinari. Junge antecedentia cum consequentibus; cave adeò religiofè ad Caput verfuumque discrimen, quod sequioribus seculis natum, attendas, deprehendes sequens filum. De Episcopis, Diaconis, horumve uxoriſ tibi ſcribo in præſens, adfuturus propediem, cap. III. 14. Interim, cum periculum fit in mora, accipe quomodo in Domo Dei vivi Te verſari oporteat? v. 15. Fundamentalis articulus à Te inculcandus eſto. εὐλόγητος ἰς ἄνευθεν ὁ θεὸς πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαθὸς ὁμοῦλογημένος μέγα μυστήριον! ſed quale? θεὸς ἐφανερώθη ἐν ſαρκί. Hoc nota: ἐτι ἐν τοῖς ὑστέροις καιροῖς ἀποσῆσουσιν τινες τῆς πίſτεως cap. IV. 1. - 5. καιροὶ Hebdomades, ὑστεροὶ καιροὶ Ultimos dies, ultimam Septimanam Annalem excipientes, notant. Aποſτατ. e autem erunt, qui ad doct. rinas demoniorum, hypocrifin, mendacia, ſcelera, cauterium conſcientiæ inurentia, proruentes, in rebus licitis v. c. matrimonio cibusque per preces ſanctificandis, admodum ſcrupuloſi; quæ vitia regnaſſe apud Gentiles, ut βεβήλους καὶ γραῶδεις μύθους v. 7. apud Judæos, animadvertes. Addens v. 9. hunc λόγον de λόγῳ Incarnatione, ſi auditores reſpicias, πᾶσιν

πάσης ἀποδοχῆς ἀξίον, si doctores, dignum ut idcirco labores & probra sustineant, v. 10. admittendum ab auditoribus, quantumvis à juvene inculcetur v. 11. 12. inculcandum autem à Doctores usque ad novissimum diem v. 13. Ecquis ergò dicat, D. Paulum, nulla Prophetica sed purè Moralia docentem, Epistolamque, non Catholicam, sed ad Timotheum, novellum Episcopum, Paulo forte diu ad huc supersitem, exarantem, in antecedentibus & consequentibus capitibus occupatissimum in instruendo Timotheo, Heic saltum facere in medio cursu verborum, missoque Timotheo, missis auditoribus, misso didascalico loquendi genere, cœpisse vaticinium de nostris temporibus, de nostris auditoribus, post XVII. secula demum prognatis? atque ubi hoc per 5. Versiculos factum, Paulum ilicet, hoc interscenio absoluto, rediisse ad propositum, pertexendo filum, quod cœperat, subjungendo; *De his hominibus v. 6. si commoneseceris fratres eris bonus Minister.* Atat: quid opus erat monere Ephesios de cavenda societate malorum, qui post tot secula demum edendi erant? Nec adeò difficile erit demonstratu, vixisse Pauli ætate isthoc hominum genus apud Ephesios, Et si id non possemus, sufficeret Pauli vox *cavete!* Non cavebo autem eos qui nondum existunt in rerum natura, nec monuero ut caveant alii. Nota sunt dogmata Philosophorum, qui Patriarchæ hæreticorum Patribus audiunt; *abstinere vino, Venere, νεσωφωγία Pythagorei*, quo honestioris vitæ, hoc ægrius convertendi. *Dæmoniorum doctrinis* artibusque imbuti erant *Simon Magus, Apollonius Thyaneus*, qui Ephesum venit vivente Timotheo, & περιεργος *Ephesi.* Plura si velis, scias velim non esse confignata literis cuncta, quæ gesta; Gentiles id non cura-

curarunt; Christianorum Annales non habemus; perinde erat Romanis scriptoribus Judæum vel Christianum diceret, nullo discrimine agebatur. Iraque taxantur illic Pontificiorum vitia, ut in toto amat fieri codice sacro. Largior autem ambabus manibus, novissimos dies V. Ti, typum esse novissimorum dierum N. Ti, sic ut nostra tempora ultimis Hierosolymitanorum, Sodomæorum, & Antediluvianorum ad unguem respondeant. Nego autem Spiritum Sanctum hoc loco de nostra ætate ex professo vaticinari. Denique fac tandem, τὸ ἐν ὑστέροις καιροῖς de nostra ætate accipi debere, ecce longe alia Phrasis est ἐν ἐσχάταις ἡμέραις in den letzten Tagen / quàm ἐν ὑστέροις καιροῖς in den letzten Zeiten.

(β) Simili prorsus ratione explicandum dictum Paulinum II. Tim. III. 1. - 6. Sursum ad antecedentia, deorsum ad sequentia aspiciamus. Res in tota hac Epistola Paulo cum Timotheo, novo Episcopo, ac ob id erudiendo. Summa huc redit: O Timothee, corrobora cap. 2, v. 1. instrue Candidatos. 2. κακοπάθησον 3. noli implicari ταῖς ἔβρις πραγματείαις 4. νομίμως pugna 5. spera fructus 6. si te affligant (mortificient) mali, resurrectionem Christi, quocum vivo, cogita 7. - 13. vita λογισμαχίας. 14. Sectare ὁρθοδοξίαν 15. fuge βεβήλας κενόφρονίας 16. gangrænam Hymenæi & Phileti 17. quorum artibus aliqui, non vero omnes, seducti 18. 19. qui viventes in Ecclesia visibili, sed ut vasa αἵματα, expurganda à Te 20. 21. Cave νεωτερικὰς ἐπιθυμίας juvenilitatem ad μαρὰς καὶ ἀπειθεύτας ζητήσεις, ad μάχας & fervorem pronissimam 22. - 25. quo tandem resipiscant, qui seducti 26. Scito enim quantumlibet venerint dies novissimi, Messia, quantumvis omnes sibi promittant aurea secula, nondum tamen cessere, nam in novissimis illis diebus V. Ti & Reipubl. Judaica

E

erunt

erunt tempora periculosa, post mea fata imminetia cap. 3. I. -5. Hoc hominum genus vita, ut alios vitare docuisti. Et vita, non solum hos desperatè malos, sed illos quoque, qui μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας ἔχουσιν, qui per blanditias muliebres animos viriles expugnant, qui Janni & Jambri similes, illis Miraculorum Mosaicorum fimiolis, hypocritarum more ex viribus naturæ, opera piorum, ex gratiæ viribus profecta, imitari gestiunt; quod imitatorum pecus hostibus potius veritatis quam amicis accensendum venit. Paucis dixerò: Pergit hortari Timotheum usque ad finem Epistolæ. Dic ergo fodes, visne ut chasma aliquod & hiatum in media comminiscar Epistola? Heicne præsul optimus, qui in prioribus & posterioribus semper cum Timotheo egit, saltum fecerit, per tot secula, acturus de nostra ætate, de quâ in Epistola totâ ne γρῦ quidem exstat?

Atque sic Paulus nuntians ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποὶ, variaque hominum monstra, loquitur de ultimis Politia Judaica temporibus, quæ Timotheus, Paulo non multis lustris superstes, vivendo attigit, nam in rem præsentem eum ducturus, medioq; digito ostensus hoc genus hominum, subjungit, v. 5. τέτεις ἀποτρέψ: quis enim dicat? cane & angue pejus fugito hos homines; & si quæras quosnam? respondeas: qui in lumbis sunt atavorum, post septendecim secula à matre aliquando edendi. Meritò de sua ætate locutum dixeris Paulum, ad Hymenæum, Philetum, aliosque Empæctas, quibus in turbido Reipublicæ Judaicæ statu piscari erat animus, alludentem.

(γ) Omnem scrupulum eximit Apostolus Gentium scribens ad Ebræos Cap. I. 2. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τέτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν οὐρανῷ. Quid clarius dici potuisset? Sanè non est

est fermo de ultimis diebus immediatæ revelationis, postea enim Servator Paulo & Johanni apparuit; neque de ultimis diebus quartæ Monarchiæ, viguit enim tum temporis & viget hodieque; neque de ultimis diebus Regni Judaici, quod lacertos utcunque movit per 40. Annos. Sed de *ultimis diebus V. Ti, in quibus Deus, quod ab initio & in medio ejus factum, πολυμερῶς ἢ πολυτρόπως λαλεῖν desit, & capit plenè planè & uniformiter loqui per filium.* Adeò ut per illos ultimos V. Ti dies in specie Tres anni cum Semisse, in quibus ὁ λόγος ἐλάλησε, immediate propheticum munus obeundo, intelligat.

(δ) Et cum *D. Petro* satis benè nobis convenit, quando I. Petr. I. 5. σωτηρίαν ἐτοιμήν ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ allegat. Non agitur de fine mundi, in quo salus illa consummata, & ad oculum, & ad sensum, revelabitur nobis, sed de ultimis V. Ti temporibus, in quibus τὸ σωτήριον Luc. II. ἸϋϷ, salus illa, quam Jacobus in lecto ferali expectabat, revelabitur, ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ χριστοῦ v. 7. quâ beandi erant illi quoque Judæi, qui in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia (minori) Bithynia, degentes v. i. non videre Christum, in quem nihilofecius credunt v. 8. Loquitur autem de salute Hypostaticâ h. e. Salvatore, ut causâ omnis salutis nostræ v. 9. quod salutare, sollicitè scrutatores Prophetarum quæsiwere v. 10. II.

Manifestius id ipsum apparebit si jungamus v. 20, sic habentem: χριστὸς προεγνωσμένος πρὸ καταβολῆς κόσμου, Φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων Quid enim Φανέρωσις aliud quàm incarnatio? ἕως ἐφανέρωθη ἐν σαρκί I. Tim. III. 16. Scitè καταβολὴν κόσμου & ἐσχάτους χρόνους, Annos Orbis conditi & Urbis excisæ, Messiæ Gen. III. 15. promissi

missi & missi, quorum illi initium, hi finis V. Ti fuere, opponit.

(ε) Gravis equidem instantia facta ex eodem Petro 2. Ep. III. 3. Velim autem scias, O optime ! phrasas esse diversissimas ; Aliud est si dicas *ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν* am Ende der Tage. Aliud *ἐν ἐσχάταις ἡμέραις* in den letzten Tagen. Multi enim dies occurrunt, qui pro materiâ substratâ vocari possunt novissimi, *finis autem dierum est dies unicus & novissimus!* Si dicamus τὸ ἐπὶ, teste Scapula, quandoque idem significare atque *post*, sponte tum fluent omnia, *Circa vel post finem dierum V. Ti* venient Empæctæ. Nam qui *stante urbe* primum Messiaæ adventum, farcasticè risere, illi in *παρασία* altera, *cadente urbe*, (quam, pro veteri errore orbi coævam & non nisi cum mundo perituram credebant,) cum orbem manere immobilem cernant, plures aëctas inveneri, uno ore, *ρογίταντες πῶς ἡ ἐπαγγελία τῆς παρασίας ἀυτῶ?* 2. Petr. III. 4. Cujus Atheisticæ vocis, longissimè protracta Echo, per totum N. Tum resonuit, & nostra ætate, proh dolor, horribili cum boatu remugit, optimè refellenda ubi fractus illabetur orbis. Damnat ergo Judæorum Apostolus suos Gentiles qui circa vel post finem V. Ti, usq; ad finem N. Ti continuâ nec interruptâ ferie sequentur, Atheos, qui creationem & diluvium, ex quibus conflagrationem Mundi per ignem possibilem esse, & futuram aliquando, colligere debebant, adunco naso suspendunt ; De tempore autem inopinato Judicii & modo conflagrationis mox v. 7-10. loquens, docet, virus illud Satanæ latissimè spargendum, nobis superstitibus, quos in hæc tempora, in quibus cum malorum colluvie & seclisentina luctandum, reservavit Numen, vel sic justissimum. Atque de his temporibus Petrum ex professô loqui nullus

nullus dubito, namque qui in prima Epistola *de Ultimis diebus V. Ti* locutus fuerat, in secunda hac de *ultimis N. Ti* diebus differit. Illic de Typo, heic de Antitypo agens. Nam circa finem urbis & orbis, scelera hominum nata & nascuntur, quæ sacrilega audacia Deique contemptu inclarescere, & in excogitandis novis facinoribus, quos (ἐφευρετὰς καιῶν) Paulus appellat, ingeniosi videri gestiunt; Athei puta & Epicuri de grege porci!

(S) Eadem Phrasis occurrit apud Ergodioten *Jacobum* cap. V, 3. Verum hic quoque de suorum temporum hominibus loquitur, objectans de parcis Euclionibus Israëlitarum, ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. Quippenim Epistola hæc non est *Catholica*, id est ἐγκύλι⊙, ad omnes scripta, sed in specie τῷ δωδεκαφύλλῳ inscripta, ac ob id potissimum agit de ultimis Veteris fæderis & Republicæ Judaicæ temporibus, maximè cum de ejusmodi *καλαπορίας* agit, non quæ Jacobi ætate jam præterire, sed de ἐρχομέναις v. 1. Ilicet post fata ejus imminetibus. Alloquitur autem, more & stylo prophetico, *divites* fordidos, avaros & rapaces, (ut, quod futurum deinceps prævidebat, in præsens facerent,) *plorantes ob divitias putredine corruptas* & *aurum argentumque ærugine vitiatum*, falseque eos ridet, quod, senecionum instar, quanto minus viæ restat, tanto plus viatici collegerint, hinc inde corrasis, animam agente Republicâ Judaicâ, opibus, illâ eversâ, ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς v. 5. post lanienam hominum, à milite Romano dubiò procul diripiendis. Nec incongruè dixeris. *Si adventum Domini appropinquantem.* v. 8. *Et judicem ante januam assistentem.* v. 9. de instanti Panoletria Palæstinæ Solymorumque accipias, & per τὸ τέλ⊙ κυρίως, exodum Jobeo similem, felicissimum puta, fugam illam piorum, cælitus, si fides historiæ, per illud

illud *migremus hinc* præceptam, innui existimes. Salvo enim literali sensu, hæc omnia applicari poterunt ad particulare illud cuiusvis hominum, & ad Catholicum, cuique nostrum imminens Judicium. Pergit enim in sequentibus, monens ut caveant familiare Judæorum erratum, juramenta futilia; commendans preces, christiana, Confessionem N. T. genuinam veramque, mille, parasangis Judaicas & umbratiles ceremonias superantem.

(17) Nec male, mea quidem opinione, feceris, si Jacobo, Boanergen alterum, Johannem jungas I. Epist. II. 18 sic exclamantem: *παιδιά ἐσχάτη ὥρα ἐστίν.* Scilicet *ultima Laniens Hierosolymitane hora.* Missa namque hæc Epistola ad Ex-Judæos, non sub Romano sed Parthorum, valido tum temporis imperio, degentes; quâ de causa, teste Augustino, vocata fuit *Epistola ad Parthos*, monitosque voluit hæc Epistola Neophytos suos Johannes Senecio, *de horâ internecini excidii, gentilibus suis & Hierosolymitanis imminente;* cujus, à Christo prædicti, vaticinii complementum, anxii & hiantes expectabant, quotquot sanguine Judaico creti ad sacra Christiana, transferant, multis adhuc opinantibus, templum *ἱερὸν καὶ ἄστυλον* fore, nec ante mundi Panoletriam defruendum. Johannes ergo cum provectoris ætatis Apostolus esset, salutatur suos *συγγενεῖς* nomine filiolorum, cum ob charitatem, tum vel maximè ob ætatem, in regione viventium & Religione Christiana, majorem; memorans instare excidium, *non post aliquot annos multosque dies demum expectandum, qua mensurâ & Phrasælogiâ ante tricennium usi fuerant cum Christo Apostoli, neque tota die, neque pluribus horis differendum; Horulam intercedere unicam, eamque ultimam, & talem, non quæ ἔσται, olim*

olim futura, sed quæ *est jam currat* fluatque celeri motu ad metam properans. *Probat* exinde per infallibile, *νευρήσιον*; Nostis, inquit, *ò optimi!* orbis & urbis hujus excindendæ paria fata, familia indicia fore. Audistis *ἀντίχριστον, ἐξόχως* hóc titulò gaudentem, anteambulonem fore Panoletrias, in N. To & Pancosmo expectandæ; Nostis inter prodromos Hierosolymitani excidii non postremo loco numerandos Anti-Christos nominales. *Jam verò ἀντίχριστοι*, qui loco *Messias* sese ingerunt, jactanterque liberationem à Jugo Romano pollicentur, *τίque πολλοὶ* numerosissimi, *venere*; *vel hinc colligite horam, quam vivimus esse ultimam.* Perinde enim ac *probabile criterium* est inclinare ad interitum Rempubicam, si Ecclesia hæresibus & Schismasi turbetur; ut *certum*, apud Politicos *signum*, vergere ad occasum Politiam, si multi, imbelles, rebellare incipiant, seque pro regibus venditent, jugumque potentioris excutere gestiant; Sic *infallibile* Ecclesiæ & Politicæ Judaicæ corruentis indicium est, si *utrumque* fiat, teste Christo Matth. XXIV. 23, 24. Vah! non hoc boni ominis signum, si tot cernamus regulos, sed pessimi; Non hoc florem imperii portendit, prout seditiosi crepant, sed interitum chori, fori, thori Judaici, propediem expectandum! Et húc summa admonitionis Johanneæ tendit, *ne diligant mundana* v. 15. ne se transversos abripi sinant vanis pollicitationibus Pseudo-Christorum, aureos montes, victorias, Regna, libertatem, & quicquid humana mens magnifici concipere potest, temerè & nequicquam offerentium. *Esse* v. 16. qui hæc talia jactitant *Apostatas & impostores*, qui spe regni mundani simpliciores inefcatos à Regno cœlesti gestiant abducere. v. 17. *Præstare*, si omnino

omnino spiritu imperatorio imprægnati sublimia affectemus, ut *unctionis mystica* memores *sancta vitâ & pænosophia* in divinis inclarescamus, dominatum in pravos affectus affectantes & atram ignorantæ loliginem profligantes.

(θ) Judas autem neutiquam in diversa abit, sed facit nobiscum Ep. v. 18. *ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ἔσονται ἐμπᾶνκται;* proximè enim præcedit *ἔλεγον ὑμῖν, ὑοῖς*, ò electi, quos alloquor, hoc velim dictum! Summa est: commendo agonem pro fide, v. 3. Cavete Apostasiam feralem, v. 4. exemplo funto Israëlitæ post Exodum corporalem v. 5. Angeli, *εἰς κρείσσιν μεγάλης ἡμέρας* servati. v. 6. Sodomitæ v. 7. quibus similes Gnostici *ἐνοπνιαζόμενοι*, carnem, stuprationibus polluentes v. 8. qui aureo illo Hodie, tempore indebitæ, extraordinariæ & superabundantis gratiæ, pessimè abusi. Cavete hos blasphemus. v. 9, 10. crudeles, Planos, rebelles v. 11. Nec credite hos demum post aliquot secula expectandos; *παρεισέδυσαν*, sub- & obreptitiè jam ingressi sunt, v. 4. Imò intersunt piis vestris Agapis, verùm ut *σπιλάδες* & carcinomata; convivantur inter se sine timore Dei, nil pauperibus concedentes, simillimi nubibus *ἀνύδροις* & arboribus sterilibus, emortuisque, spem quidem aliquam pluvix & fructuum, fitientibus arvis aut famelico viatori facientibus, quos tamen, cum omnes oblationes ipsifmet, vel cum locupletibus abliguriant, hiantes relinquunt. v. 12. Hos Spurciloquos, vagos, tenebriones v. 13. immemores esse Judicii ab Enocho intimati, ad ipsos quoque spectantis. v. 14, 15. Et si quæras quinam illi *ἀσεβείς*? Audin! *ἅτοί εἰσιν*, Hi ipsi sunt qui murmurant. 16. Vos autem, ò amicissimi, nolite id mirari, prædixi tales adfore *ἐν ἐσχάτοις χρόνοις*. v. 17, 18. Empæctæ sunt! Vultis

Vultis explicatius nomen? Sectarii, Pſychici illi amentes, v. 19. quibus fides est impia. Vos vero credite, sancti estote, orate. v. 20. diligite, sperate. 21, Et videte ut incusso metu eos ex incendio eripiat. v. 22, 23. videbat enim Apostolus multos defecisse & defecuturos, ante, in, & post excidium, v. c. ad Theudam, Judam Galilæum, Act. V. 36, 37, ad Zelotas & alios, quos cavendos ſvadet Servator, Matth. XXIV. 5, 11, 23, 24, 26, ad Barcochebam, Moſen Cretenſem: Atque ea de cauſa, D. Paulus Ebr. III. 12, 13, 14. monet ut ἀποσταſίαν & ἀπίſτιαν caveant, ne cor indurent, vel illo à Deo vivo deficiant.

(1) Huc refero ex abundanti Phraſes aliquot *cognatas*. Verbi cauſa, Galat. IV, 4. Pater Filium ὁμοούσιον dicitur miſiſſe, ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τῆς χάριτος. Quale autem? Non novimeſtre illud Matri utero gerenti ex communi lege definitum, ſed peculiare illud Nativitati Meſſianæ, Dan. IX, 25, 26. definitum, quod cum Chriſtus, ex lex aliàs, legi morali neceſſitanti, & infirmis elementis ceremonialibus, eſſet ſubjiciendus, venerat quidem, nondum autem penitus ceſſerat, ante dominum Templi Templumque exciſum.

(*) Eodem pertinet, quod Ebr. IX, 26. Chriſtus apparuiſſe dicitur in carne οὐν ἐπὶ τῇ ſυντελείᾳ τῶν αἰώνων. Ubi opponit ad invicem καταβολὴν κόσμου, initium V. Ti, & τὴν ſυντέλειαν τῶν αἰώνων, Finem V. Ti, dicitque apparuiſſe Chriſtum, non quo jam finita, ſed ἐπὶ quo propediem finienda erant ſecula Judaica. עולמים, ſecula namque heic intelligo Judaica, quamdiu ſacrificia & circumciſio, non in æternum, ſed in ſecula duratura, vigere debebant, quorum *initium* Moſes in Geneſi, *finem* Daniel in Hebdomadibus ſuis monſtravit, ceſſante jugi matutino & circumciſione לעולמים duraturis. Utiq; ergò hoc loco non agitur de conflagratione Mundi, ſed de tempore

pore, quo apparuit in carne Servator & sacrificium in-
terabile obtulit, quæ immolatio neutiquam per dies N.
Ti iteranda, quod vellent Romulidæ!

Nota autem, aliud esse, si dicat Spiritus S. in singu-
lari & cum articulo demonstrativo, de presenti & futuro tem-
pore loquens, τὴν συντέλειαν τῶ αἰῶν, namque tum notat
seculi consummationem, diemque N. Ti novissimam; ;
de qua intellexere Apostoli, Matth. XXIV. 34. τί τὸ
σημεῖον τῆς παρουσίας, ad Judicium contra Judæos, ἢ συν-
τελείας τῶ αἰῶν. Joh. XII. 34. ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα
h. e. per 2000. Ann. quos Judæi seculum Messiaë vocitant.
Sic Christus ipse Matth. XIII. 39, 40, 49. allegat συντέ-
λειαν τῶ αἰῶν τῶν, scilicet quod cæpit currere, & Matth.
XXVIII. 20. Ego sum vobiscum omnibus diebus ἕως
τῆς συντέλειας τῶ αἰῶν. Aliud esse, si in plurali, sine ar-
ticulo, de præterito, legatur, tum enim ut plurimum finem
dierum V. Ti intelligit. Et omnino distinguenda τὰ τέλη
ἃ κόσμος, quæ instare sua ætate Paulus negat, 2. Thess. II, 2.
& τὰ τέλη τῶν αἰῶνων I. Cor. X. II. quæ venisse asserit, di-
cens, scripsi hæc ad vos εἰς ἕς τὰ τέλη τῶν αἰῶνων κατήνη-
σαν, scilicet finis Hebdomadam & excidium Solymo-
rum.

Idè Ephes. I, 10. Evangelium revelatum dicitur
εἰς οἰκονομίαν ἃ πληρώματῶ τῶν καιρῶν, scil. à Daniele de-
terminatorum, factamque anacephaleosin omnium vati-
cinatorum umbrarumque in Christo, ad vivum expri-
mente quicquid prædictum antiquitus. Et Eph. III, 9.
Evangelium suum vocat absconditum, (ut Apocryphi li-
bri, non in totum, sed in tantum, ob certas circumstan-
tias) ἀπὸ τῶν αἰῶνων, à temporibus secularibus, Judaicis, in
quibus non adeò clarè, plenè, perfectè & secundum
particulares circumstantias loci, temporis, Persona-
rum

rum ἡ πολυπόκιλος σοφία θεῶν constitit, atque in Novo Testamento. Nec obstat, quod spes vitæ æternæ annunciata sit per λόγον ἀσαρκον, πρὸ χρόνων αἰώνιων V. Ti Tit. I. 2. patefacta vero plenius ἀ λόγῳ ἐνσάρκῳ ἐν καιρῷ ἰδίῳ id est ἐν προσδέκτοις, N. Ti, in quibus Paulo fuit conceditum. Alludere enim videtur ad Protevangelium, quod datum in Paradiso illico cum peccarunt Protoplasti, cum per fœdus operū nemo amplius salvari potuit; puta priusquam sacrificandi rationem Deus doceret Protoplastos, velleribus ovicularum immolatarum vestiendos, & Pactum Abrahamicum de circumcissione, & Leviticum de sacrificiorum numero, ob ἀνάμνησιν obliviosulis sæpius inculcandum augendumq; Numen erigeret. Nec malè dixeris, si veritas: Evangelium de Christo χρόνις αἰώνις σεσηγημένον Rom. XVI. 25, hoc est totis Veteris Testamenti diebus, in quibus quidem revelatio facta, sed sigillo ex parte tecta. Fas quidem fuit etiam sub V. To inspicere literas illas non adeò anxie, sed ita obfignatas, ut pars multo maxima sigillo nondum detracto legi potuerit, connexionem autem & singula puncta apicesque haud affecuti fuerint Patres, multa non nisi hariolando consecuti. Namque si χρόνῳ h. l. jungatur αἰῶνι, particula est diminuens, non æternitatem, sed secula plurima designans.

SECTIO VII.

Quæ cum ita sint, cum probaverimus quod supponendum, nusquam in V. vel in N. To per dies novissimos nostræ tempora finemq; seclorum intelligi; Semper autem notari ultima V. Ti, latius aut strictius accepti; Progrediamur ulterius! Facile quilibet colliget, in famosiori hoc significato quoque, accipiendam quæ Act. II. 17. ex Joële, vel potius ex versione τῶν ὀ penta est, phrasin; quæ, cum Petrus hoc di-

ctum in Pentecoste *jām completum dicat*, haud poterit trahi ad illud, quod post Pentecosten elapsū fuit, interval- lum. Atque sic τὸ ἐν ἐσχάταις ἡμέραις notabit *Dies V. Ti ultimos, dies Messiae, in quibus ipsemet ad mortales locutus fuit.*
 - hoc Ecquid autem de die magnā & venerabili videtur? Resp. Phrasis hæc in N. To. non nisi semel legitur, illu- stranda ergo ex Versione LXX-virali. Apud *Malach. II. 6, 7. Elias dicitur adfuturus πρὶν ἢ ἔλθῃν ἡμέραν κυρίου μεγάλης, ἐπιφανῆ, priusquam redeat Messias terram anathe- mate percussurus.* Sequitur ergo dies hæc illustri ad- ventum Eliæ, & præcedit diem Messiae in carnem & ad- iudicium, contra Judæos, venientis; Sensus quippe est. *Veniet Elias, Johannes, conversionis præco, nuntians securim arbori Politiae & Reipublicae Judaicae apposi- tam. Veniet post quadriennium dies N. Ti prima, Pentecostalis, Magna illa piis, horribilis impiis, ob ex- ecrationem & sententiam damnatoriam in eos la- tam, venerabilis omnibus. Veniet denuò Messias, ter- ram Judaicam anathemate Ecclesiastico-Politico percus- surus. Hoc series & sensus postulat. Quis enim dicat, post diem extremi iudicii terram, tantum anathemate per- eutiendam, cætera secundum substantialia mansura, ? Quis tum conversionem expectabit? Quis Eliam ante, hanc diem ex Paradiso terrestri rediturum præstolabi- tur? De illo tempore loquitur Propheta quo μεστότερον τῶ Φραγμῆ auferendum, quo Græci & Judæi sub eodem Pastore grex unicus fient, & corda Patrum, Judæorum, ad filios novos, Gentiles, convertentur; ut illi capi- tal & Vatinianum odium, hi nauseam erga misellam, gentem, mittant, ambo, missō hoc opere carnis, in uni- tatem fidei conspiraturi. Sic quoque Joël cap. II. v. II. ἡμέραν μεγάλης ἐπιφανῆ allegat, post ad penitentiam,*
 agen-

agendam hortatur v. 12. utique non intelligens diem
 iudicio extremo destinatam, qua non licet respicere.
 Itaque quæ ultimo loco allegatur *ἡμέρα μεγάλη ἃ ἐπι-*
φανῆς, prima erit in N. To. dies, Pentecostalis puta, & quæ
 inter ultimos V. Ti & primum N. Ti diem memoran-
 tur miracula, incident inter dierum novissimorum ini-
 tium & finem, inter diem nativitatis Christi, missi spi-
 ritus Sancti, excitæque Urbis. Sensum itaque explica-
 bimus, simul applicato uno alterove Exemplo, non quasi
 plura non suppetant, sed quia quæ memorantur pau-
 culâ sufficiunt.

SECTIO VIII.

Sequitur nunc (b) *Expositio!* Et fiet in novissimis die-
 bus, V. Ti, ad finem properantis, dicit Deus, Messias
ἄσαρκος, quid *ἑνσαρκος* olim factus patrare velit atque
 occipere? *Effundam*, simul atque Immanuel, Homo-
 Deus factus, inque virginali utero *ἐν ἐκ μέτρῳ* unctus fue-
 ro, *effundam*, non stillatim, quemadmodum ex ampullâ
 Rhemenfi fieri solet, nec parçè, ut in V. To (quod, cum
 grano falis, tempus siccitatis, ut N. Tum tempus uber-
 tatis, meritò dixeris) contigit, sed plenis cyathis, *abun-*
dantissime sacrum Chrisma effundam, pleno alveo pu-
 rum hunc & crystallinum Fluvium, ex Throno Dei &
 agni procedentem, Apoc. XXII. 1. in corda mortalium
ἄνωγα, *ἄνωγα*, sicutulosâ. Effundam autem, non *πᾶν*
πλήρωμα θεότητι, cujus honoris *ὁ ἄλλος*, Persona extra
 Trinitatem, non est capax, sed aliquid, quantum quidem
 infinitorum donorum in finitos homines cadere potest,
 & pro imperferutabili Dei œconomia oportet, de *Cha-*
rismasi, *extraordinariis*, inprimis inter illa eminentis do-
 num *Prophecie*; & hic *Spiritus*, quem ratione divinæ natu-
 turæ spiravi ab æterno, qui ratione humanæ, hoc Chri-
 smate

firmate loco Sociorum inunctæ Pl. 45, 8. *meus* jure vocatur gemino, dandus his, qui mystici corporis vel membra vel Architecti audiunt.

Eumque effundam, novâ quâpiam & insolitâ ratione, non, ut in initio medioque V. T. factum, super illos solos, qui caro carnis Abrahamicæ, qui tribu Juda, vel Levi orti, jus Regni & sacerdotii in solidum sibi arrogant, sed cadet Schechinâ, quicquid etiam ogganniant vestri Rabbinî, qui extra terram Israëlîs negant habitare Sp. Sum, *in omnem carnem*, cujuscunque gentis, generis, ætatis, sexus, conditionis, temperamenti sit, *Judeus Græcus* ve fuat, nullo discrimine agetur; nonnulli ad Prophetiam, nemo non ad Regale sacerdotium inaugurabitur. Ecce, ut manifestior evadat Exegesis, adjectam Epexegetin.

Effundam (1) super *Judeos* ob generis & carnis prærogativam (utpote circumcisi ipsi & circumcisis patribus nati) superbientes, sese Dei filios filiasque, adoptionis causâ, vocantes, seque liberâ Sarâ, non vero servâ Hagare, ortos, *sè liberos* cives liberæ Reipublicæ, illo ipso quoque tempore, quo Herodi & Pilato, Romanorum mancipiis subjecti, *sè nemini unquam servivisse*, per circulos & compita clamantes. Super hos Abrahamidas, juxta illud Jeremiæ cap. 31, 13, Schechina, à quatuor seculis cessans, denuò effunderetur. Brevis est via, eam per exempla, paucula allegaturi, subintellecturi plura. *Filii vestri* v. c. Zacharias, Simeon, Nicodemus, ne Caiphâ quidem vel latrone excepto, quos *vestros* con sanguineos & ὀρθόδοξος Orthodoxos putatis, *prophetabunt, pariterque Filie vestre*, Elisabetha, Hanna, Maria, vel in ipso templo, quod in solens & inauditum, vaticinabuntur. *Juvenes vestri*, v. c. Pastores Bethlehemitici, Johannes

hannes in Jordane, Triumviri in Thaboreo colliculo
 (ut vulgò credunt) *visiones videbunt. Seniores vestri,*
 Simeon Senecio (Luc. II. 27. *κερηματισμένον ἦν αὐτῶ,*)
 Josephus bis terve, de Mariâ non prostituendâ, fugâ, &
 reditu, in & ex Ægypto, *somnia somniabunt* divina. Sen-
 sim autem juxtâ cum ætate Christi crescent & crebre-
 scunt magis Charismata Spiritus S., quin latius quoque
 & *ad exteros* spargentur, pomœria Regni sui ad Genti-
 les ipso Christo proferente. *Gentiles* enim, & qui pe-
 jores his, *Samaritani* Syncretistæ, quos, utut Domini ve-
 stri, quemadmodum Romani, vel *σύνδαλοι*, ut Samaritani,
 vos per probrum *servos servasque* vocitatis, *participes*
fient sacri flaminis. Testes appello Magos insigni cum,
 comitatu, ductu Spiritus Si, ex propylæo inferni, alterâ
 illâ post Ægyptum idolomanias fabricâ, Chaldæâ, ad-
 ventantes! quorum Xenia ecquid aliud sunt quam ter-
 geminum de triplici officio Messiano vaticinium, enu-
 cleatius expositum in reditu apud populares suos? Te-
 stes sisto Centuriones Matth. VIII. Luc. VII. Matth.
 XXVII. Ne quid de suffragiis *τῶν ἐξω* addam; De Sibylla-
 rum oraculis, non in univèrsum piâ fraude confictis,
 quia gentilibus opposita fuere: Romæ enim creditum
 oriturum ex Palæstinâ Regem; quod temerè de Vespasi-
 ano, postea illic à milite electo, interpretati. *Ad ancillas*
 commodè retuleris Chananæam, Samaritanam mul-
 tiviram, cum uxore Pilati. Et super hos omnes *primitie*
Spiritus S. ante Pentecosten effusa fuere, specimen ut essent
 & *preludium largissimæ illius messis*, extraordinarie post
μεγάλην κ̄ ἐπιφανῆ ἡμέραν inchoate, ordinariâ lege post
 Pentecosten *continuande*, in quâ *πᾶς ὁς ἀν̄ ἐπιμαλέσῃται*
ὄνομα Κυρίου in horrea Dei colligetur, *duraturæ* usque
 ad finem Mundi, quo scilicet plenitudo gentium ingre-
 diatur,

diatur, nosque in quos Mundi finis pervenit, tenue illud *spicilegium*, quod ex conversione Afrorum, Indorum, Americanorumque expectari poterit, penitus conficiamus.

Contigit hoc, quod dixi, & impletum est, aliqua ex parte, post Natalem Christi, per ignobile illud tricennium vitæ privatæ. Sed quid tum? quid deinceps fiet? Finis incarnationis est misso Spiritus S. Venit ὁ λόγος in carnem è cælo, ut cum carne redux ad cælum demitteret Spiritum S. Ex Luca id discimus cap. XII. 49. πῦρ ἤλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν. Sacram flammulam poli, in solum gelidum, πρὸς τὸ ἀναζωπυρεῖν 2. Tim. I, 16. per Charismata corda mortalium frigida. Quod si naturale desiderium Christi respicias, secundum quod calicem deprecatur, vellet utique (hæc velleitas est,) ut saltu quodam facto illicet post Natalem suum festum Pentecostale adesset; Verum (hæc plena est voluntas Christi, divinæ semper conformis) oportet ut præcedat Pascha Pentecosten, frustra expectatur baptismus fluminis, si non præcedat baptismus fluminis in Jordane, & sanguinis in Golgatha, βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι & quam συνέχομαι, ad instar prægnantium, quæ partitundinem horrent, verum ita ut velint optentque quamprimum liberari, donec consummatur. Simili ratione Joël videtur loqui: Natus & unctus est Servator, ut ungat fratres quotquot nati & nascuntur; Pervolvit qui in Mundum venit Servator illicet mittere Spiritum S. & Pentecostalem, sed parcius id fieri oportebat, prius baptizandus & crucifigendus erat. Messias in Paschate, de quo σωτησίῳ ne nihil videatur dixisse v. 19, 20. locutum Joëlem autumo.

Puto autem omnino (1) *verba hæc esse Messiana.*
Idem namque Immanuel, qui de Spiritu suo mortalibus
aliquid

aliquid dare voluit, edere vult *τέρατα & σημεία*, in Ecclesia docendo, in corpore patiendo, in caelo luminare utrumque; obfuscano. (2) Miracula heic allata non adeo ira, quam gratia divina signa esse, nihilque mali portendere hominibus (quamvis si ad *θεάνθρωπον* patientem, & compatientem naturam respicias, testes sint locupletissimi Numinis irati) Namque qui illa dedit Servator est, à quo nihil mali, quod metuamus, habere possumus, in primis cum oratio incipiat à promissione de Spiritu S. effundendo, in eandemque definat, puta de vocatione gentilium. Absit igitur in medio verborum Evangelicorum cursu signa iræ, diem Sinaiticum atque horribilem, animo concipiamus. (3) Puto Joëlem ad primam Pentecosten, *Israëlitarum*, foedus Sinaiticum legemque lapideis tabulis Dei digito inscriptam respicere, eumque primam Pentecosten Novi Ti, in quâ per Spiritum S, Dextræ Dei digitum, carnis cordis tabulis nova lex inscribi debuit, cum V. Ti primâ Pentecoste conferre; Bona N. Fœderis, verbis Typicis, ex Veteri defumtis, pro solemni Prophetarum instituto, describere. *Quemadmodum enim*, priusquam in aspero Sinaitico jugo lex vetus rogaretur, multa præcessere miracula (fileo Ægyptiaca, sanguinem, Nili primogenitorumque, *ἀτμίδα καπνῶ*, palpabiles tenebras,) v. c. (1) *τέρατα ἐν ἕρανῶ*, Deo omnipræsente in vertice monticuli se fistente, sedibus suis excitis Angelis, ad legem *ἐν χειρὶ & εἰς διαταγὰς ἀγγέλων* rogandam, (2) *σημεία ἐπὶ τῆς γῆς*, fuscâ nube montem cooperiente, clangente tuba Archangeli, tremente succussanteque terrâ. *Quemadmodum Deus dedit* (3) *αἶμα*, occisis, quæ septem transliebant animantibus, sparsoque sanguine fœderis & (4) *πῶρ*, in rutilâ flammivomâque nube, vel curru triumphali folioque suo majestatico, compa-

G

rente

rente Deo, igne illo consumente, & (5) ἀραιὸν καπνῶν, ad-
scendente ex cratere montis columnâ fumi, fumanti
clibano simillimâ, quâ (6) Sol obnubilatus fuit, (7) Luna-
que, ut in Eclipsibus amat fieri, umbragine quâdam te-
cta, subrubra apparuit.

*Simili prorsus ratione, dicere voluit Joël, circa Exo-
dum mysticam, ab altero, Moseque majori Prophetâ,
non per occisos Primogenitos Ægyptiorum, sed illius
cæde, qui Primogenitus creaturarum, & primogeni-
tus ex mortuis audit, procurandam, sese habebunt,
omnia. Antequam Pentecoste, magna illa & illustris dies,
ingruat, novaque lex ab ἐνσάρκω atque, ubi ad dextram
Majestatis divinæ confedit, de Pharaône infernali tri-
umphante Servatore promulgetur, gentilibus à servi-
tute peccatorum, Judæis ab infirmis mundi hujus (Ju-
daici) elementis liberentur, sicut répara ἔ σημεῖα!*

*Equalia autem? jure meritoque id quæritur!
Non enim invenies unquam à Christo patrata fuisse,
miracula theoretica, nedum noxia; nonnisi salutaria &
usibus humanis accommoda fuere quæcunque fecit;
& cum Matth. XII. 38, 39, Pharisei inverecundè atque
irreverenter, post tot δυνάμεις, cernere vellent σημεῖον, &
quidem, Lucâ teste, ἐξ ἔραων, hoc est Theoreticum, sub-
lime, pascendis oculis aptum, pernegat illud Servator,
ne immoderatis ipsorū cupiditatibus ad nauseam videat-
ur infervisse, quin, contraria via incedens, ex intimis
terræ visceribus erutum Jonæ miraculum ob oculos col-
locat. Ecquenam ergo illa σημεῖα, non dicam ἐξ ἔραων, quo-
rum nulla fecit, sed ἐν ἔραων, dedit Christus? En Angelicos
concentus ad præsepe recens nati Servatoris; Ecce θεο-
φανίαν (in quâ cælum, non emphaticè, sed reve-
rà, ut in ascensione, scisum, non pauci contendunt,)*

In

in Jordane, factam æquē à λόγῳ ac Patre; nec ineptē huc retuleris animas *Mosis & Eliæ*, quorum *hec* unā cum corpore cælo evocata fuit, illa & evocata & unita creditur corpori Mosaico: ne quid dicam de incarnatione λόγῳ super omnes cælos elevati. Sic enim in *cælo Majestatico, beatorum, & aëreo* habebis miraculum maximum. Adde Haggeum II, 7, 8. *Cælum terramque movebo, atque tum veniet* חמרת כל הגויים, ἐπάσμι, desiderabilis ille Messias. Facta namque in cælo commotio inter Angelos, ad Zachariam, Mariam, Josephum missos, & gestientes παραύψαι I. Pet. I, 12. in mysterium Incarnationis. Junge stellam Magorum progradam & retrogradam, aliaque Phænomena ab Orosio, gravi scriptore ex Svetonio, Tacito, Dione allata. Solinus motum cæli terræque factum notat, cum declinatione Solis, & Tertullianus ad Archivum Romanorum provocat. Quæ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς facta sint, tam facile est ostendere, quàm vulpes pium comest: Quis ἔγγραφα perenseat, aut ἀγραφα recenseat? Parco hiñce plagulis, cum volumina ne mundus quidem capere potuerit. Sileo miracula in cursu Ministerii peracta; Ipsa natiuitas his claruit. Virgo concipiens, partus sterilis Elisabethæ, muti Zachariæ loquela, Embryo Sp. S. plenus, bella subito sub Augusto cessantia, pax insperata post publica Græcorum & intestina Romanorum diffidia, oracula, teste Cicerone, obmutescencia, jidola, ut vult Dio, in Capitolio percussa, liquefacta, disiecta, quid aliud sunt quam magnum quoddam prodigium? Taceo Petras in Passione scissas, mare ad imperium Christi obmutescens, ipsius plantas sustinens, omnes pisces in retia cogens? &c. Accipe sis interim *magnum in Macrocosmo* compatiēte, & *maximum in Christo* pati-

patiente miraculum! Ecce tibi *sanguinem Dei*, fœderisque
 cum Deo initi fundamentum, in Gethsemane, viâ, Cal-
 variae M. aquæ instar profusum, meliorem utique san-
 guine brutorum, ad Sinaiticas radices jugulatorum, il-
 loque Damasceno Abelis, vindictam divinitus poscen-
 te; quem sanguinem dedit fuditque. ὁ λόγος. *Queris*
ignem? leva fidei oculos, & advertes majorem Sinai-
 tico incendio, iram scilicet Jehovæ medullas exeden-
 tem, flagrantem ad orcum usque, unâ cum promulside
 flammæ orcinæ, ab ipso Salvatore in derelictione suâ,
 nostro loco & bono prælibatam! Cupis intueri *vaporem*
fumi? Neutiquam opus erit, ut te ad tentationes spiri-
 tuales ablegem, quas *Scrivenerius*, einen aus der Hölle auff-
 lodenden Schwefel-Dampff appellat, vel palpare eum,
 poteris! *Tenebras volo*, Ægyptiacis, si non spiffiores, sal-
 tem pares & latius dispersas, toto trihorio durantes.
 Quas novum subinde, & à priori planè distinctum, exce-
 pit miraculum, non solum atrâ loligine Soli offusâ, sed
 ipso Sole, non interveniente Lunâ, totaliter, atque sic ob-
 nubilato, ut ipsummet solare corpus, retractis, qui ju-
 giter emanant, radiis, nativum suum splendorem ami-
 ferit; ἡ σκοτία γὰρ ὁ ἥλιος. Luc. XXIII, 44. Cum vero
 hæ tenebræ Passionales à 12. nostrâ, usque ad pomeri-
 dianam 3. duraverint, Lunaque in hoc plenilunio pa-
 schali Soli ex adverso fuerit opposita; spontè sequitur &
 hanc luce solari, quâ solâ coruscet, caruisse, & Eclipsin
 poruisse pati, quamvis nec Sol lucem, nec terra umbram
 iparserit, ipsaque Soli non fuerit diametraliter opposita.
 Sed dices: *rubuit Luna*: Ast salva res est! hausit sidus
 hoc specularè luculam aliquam ex fixis stellis, tenuem
 quidem & debilem, interim tantam, quantam refundere
 potest terra in adversam partem Lunæ, quando solem
 tegit,

regit. Sed pergis: *non allegatur* ab Evangelistis Eclipsis Lunæ in Paschate *συνωσίμω* facta! Audin autem! legitur illud in sacris *κατὰ διάνοιαν* extans. Sole enim non lucente, lunam illumem & obtenebratam esse, vel cæcus videt. Neque hoc in animo fuit Evangelistis scribere, quid in inferiori Hemisphærio gestum fuerit apud Antipodes Hierosolymitanorum? quippe quos nunquam, ad minimum tum temporis non habuere, omni adversâ parte oceano tecta, & nullo tum temporis id æquor arante; sed quid in magna Continente nostra contigerit?

Hæc omnia singulaque *fieri debebant* πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρία τὴν μεγάλην h. e. ut paucis omnia dicam, priusquam *Pentecostalis Dies*, ultima Veteris, & prima Novi Ti. veniat. Quam *magnam* appellat ob maximam Dei potentiam, sese exerentem per vasa illa fragilissima, dodecadem Apostolorum, quos, parastatâ Spiritu S. armatos, & plagulis aliquot Sacri Evangelii instructos, emisit Deus ad subjugandum universum orbem, armis, legibus, ratione, consuetudine armatum! Quam *terribilem* fore impiis, servili horrore flagra timentibus, & piis filiali reverentiâ metuentibus ne τῷ πλεῖστον τῆς χειρὸς divina aburantur. Malim autem secundum *Authenticam Spiritus Si. explicationem*, qua LXX. Interpretum versionem probavit, Pentecostalem diem vocare *ἐπιφανῆ magnificam, gloriosam*, mirabilem: Percellit autem lippientes mortalium oculos, quicquid illustre, & umbram refert divinæ Majestatis.

Ubi verò Pentecostalis dies illuxerit, rupto velo templi, sublato *μυστηρίω*, admittentur in adyta Sionea, intimaque ejus penetralia, omnes omnino homines, Judæus aut Græcus, aut quisquis demum fuerit; *Et Servatur*

bitur in Ecclesiâ , ad quam florentem boni malique ex æquo confluent , quisquis verâ & vivâ fide invocaverit nomen , & meritum Christi , quem κύριον & χριστόν ὁ θεός ἐποίησε v. 36.

Tum largissimè *super omnem carnem* , licet ringantur Judæi , & obstupescant Neophyti Act. X, 45. Act. XI, 18 , *effundetur S. Flamen* , atque omnia sexus , ætatis , conditionis , dignitatis , discrimina penitus tollentur. *Prophetabunt filie vestre* , v. c. Sociæ θεοτόκῃ in primâ Apostolorū Synodo , Sp. S. donis in Pentecoste ex parte donatæ , Act. I, 41. vel quas velandas præcipit Paulus , si precari vel prophetare velint , 1. Cor. XI, 5. *Filii vestri* , quales v. c. quos Christus ascendens Prophetas constituit , 1. Cor. XII, 28. & XIV, 3. Eph. IV, 11. Item Agabus Act. XI, 28. & Antiocheni ; Barnabas , Simeon Niger , Lucius Cyrenensis , Manahem collactaneus Herodis , Saulus , Act. XIII, 1. Judas & Silas Act. XV, 32. Paulus ipse , de periculo , servanda navi , retinendis nautis. Act. XXVIII, 10, 22, 31. de Anti-Christo , 2. Theff. II, 3. Apostatis. 1. Tim. IV, 1. temporibus molestis , 1. Tim. III, 1. de Judæorum conversione possibili , Rom. XI, 25, 26. *vaticinabuntur*. Adde Judam pauca , & Johannem in Apocalypsi plurima prædicentem. *Juvenes visiones videbunt* : Ananias in visione Christum , & Saul cæcus Ananiam , ad se intrantem manusque imponentem. Act. IX, 10, 11, 12. Idemque suas ὀπτασίας ante quatuordecim annos factas refert. 2. Cor. XII, 1. *Seniores Vestri* , Paulus noctu Macedonem se evocantem , Act. XVI, 9. & Angelum Act. XXVIII, 23. *somnia somniabunt* , non de rebus leviculis , qualia somnia atrabiliaria Mundi fesculentis , vix cassâ nuce emenda , sed de gravissimis , de Christo , Ecclesiâ , periculis capitalibus. Gentiles idolorum

rum mancipia Deo servientes regnabunt, **verè liberi**, quia immunes à peccatis regnantibus, & participes Spiritus adoptionis, omnes erunt θεοδιδάκτοι Joh. VI, 45. πλυσίως effundetur in hos chrisma sacrum, Tit. III, 6. Tum infanus, Sylvofus & cedris obfitus *Libanus*, circa quem Adonidi & Veneri sacra fecere gentiles, superbo jugo & feritate depositâ, *convertetur in Carmel* amœnissimum colliculum, mitescentibus gentilibus, *Et Carmel*, frondentibus vitibus herbisque obfitus, sylvescentibus Judæis, in sylvâ reputabitur, Ef. 29, 17. Redibit post desertâ gentilium pererrata ad Judæos, duræ cervicis populum, Satanâs, invenietq; domum umbris Leviticis intus, foris larvâ pietatis ornatam, & Scopis illis dissolutis, erroribus justitiariorum, de B. O. meritis, eximie perpurgatam, Luc. XI, 25. Tum Canaan erit quocunque in solo Sol justitiæ orietur, quodvis Municipium Soly-morum instar, quodlibet tuguriolum Tabernaculi imago, quivis Christianus Templum vivum Dei viventis, omnis angulus oratorium, omne cor contritum sacrificium juge, cuncti fideles sacerdotes Myfici, sancti omnes quotquot rectè faciunt, metuunt nihil, sibi imperant, seclum vincunt, Reges spirituales, quinimo quotquot piè vixerint DEI populus & peculum.!

Atque hæc *plana* mihi verborum *Joëlis* sententia, videtur, qui Christi *Natalitia* v. 17, 18, *Pascha* αὐρῶσιμον v. 17, 20, *Pentecosten* v. 20, 21. depingit. In quâ opinione f. Antecedentia Joëlis, f. consequentia in sermone Petri attendam, confirmor.

SECTIO IX.

Perquam enim probabile est Petrum, subobscurum hunc Joëlis locum allegantem, non neglexisse explicationem vel applicationem, quam si animum advertamus ad

ad ea, quæ sequuntur, facile erit reperire; in primis cum vestigia explicati dicti, & ad Jesum Nazarenum applicati, in veniamus quidem, verum tecta, ut amant magni atque Enthei oratores filium orationis celare. Namque (1) describit v. 22. *cunas* servatoris, *Jesum* ob circumcissionem, *Nazarenum* ob educationem vocans (2) virilem ætatem, τὸν ἄνδρα (3) vocationem, ἀπὸ Ἑθεῖ (4) legitimationem vocationis, ἀποδειγμένον (5) medium legitimandi, τέρατα ἔ σημεῖα (6) divinitatem, ἐποίησε Θεός per humanam naturam (7) officium mediatorium, Θεός ἐν μέσῳ, Immanuel, qua voce à Joële salutatur. (8) παθήματα paschalia, quem vos προσπῆξαντες ἀνείλετε. Equidem *silet Petrus prodigia, sanguinem, ignem, Eclipsin*, verum illa notoria & nupera erant, ante 50. dies circiter gesta, actum egisset ea repetendo. Subjungit v. 24. (9) τὰς ὀδύνας ἔ θανάτου, cruciatus in anima & dolorem in corpore. Hoc unum acturus ut (1) fundamentalem articulum de resurrectione, sine qua fides nostra inanis est & sub reatu peccatorum manemus, probet auctoritate Davidicâ v. 25. - 31. & ἀποστολική Apostolicâ v. 32. (2) ut evincat sessionem ejus à dextris Patris & (3) effusionem Spiritus S. v. 33. teste Davide v. 34. 35. (4) ut tandem concludat: *Ergo Jesus Nazarenus est ille, qui quod nunc videtis & auditis effudit.* Perbelle hâc ratione, conjungit articulos concatenatos de *Nativitate*, officio, *Pasione*, Resurrectione, adscensione, sessione, *Missione*. Nil supererat post hanc *magnam & illustrem diem Pentecostes*, quâ aliqui pauculi Spiritum Sum. acceperant, quam ut *vocatio gentium universalis susciperetur.* Satisfactum erat abundè per præcedentia calumniis eorum, qui Apostolos ebrios esse clamitabant: Venerat dies illa magna & illustis, necdum autem tota cesserat. Ne vero
crede-

cam v. 12, - 17. ad pœnitentiam apud Babylonios agendam hortatur, v. 18, - 20. liberationem ab Assyriis Borealibus pollicetur, v. 21, - 26. canit de felicitate temporibus Esdræ, Nehemiæ, &c. Terrâ florente, animantibus securis, fertilibus arboribus, hominibus præconio justitiæ & pluviâ matutina & ferotina beandis v. 27. quum stillare debeant cœli & nubes pluere justitiam. *İhe selt er fahren/das ich* (novo prorsus modo, ut Immanuel & Mediator Dei hominumq; ; Deus carne vestitus, de quo vox illa clamantis in deserto Joh. I, 26. In medio vestrum stetit, quem vos nescitis!) *Witten unter İsrael sey.* v. 28. Et post hos dies incarnationis fiet ut effundam Sp. Sum, rarius quidem ante Pentecosten, largius in eâ, post eam largissime latissimeque. Si *consequentia* lustremus promittit Cap. III. v. 2, 3, se virgam castigationis in ignem velle, projicere, Romanos per bella intestina punire v. 4; quod *χαιρῖνοιοι* Tyrii & Sidonii, qui, mangonum & scrutariorum instar, bona & homines vendidere, non impunè id facere debeant, Parthis & Sarracenis objiciendi, v. 9, De præliis Constantini M. Theodosiique cum infidelibus agere videtur. v. 10, halcyonia Ecclesiæ sub primis Cæsaribus pollicetur. v. 11, 12. de diluvio barbararum gentium, quo v. c. Gothi, Alani, Vandali, Hunni, Tartari, Turcæ Imp. Romanum inundavere; qui quidem subinde in vallem Josaphat ducti, per Theodosios, Carolos, Aucupes, Leopoldum, præliis sæpissimè, nonnunquam etiam bello, superiores; Ast ipsis luctandum fore cum hac hydra Lernæa, Turcis Tartarisque in primis, donec v. 13, Angeli messe instante falcem applicabunt, & Deus v. 14. diem pantocriticam intimabit, cujus signa v. 15, describuntur; qui voce Archangeli reboans v. 16, terror impiorū, amor piorum futurus est, erecta v. 17, 18, Hierosolyma supracœlesti, felicissima v. 19, & æterna

v. 20, *Aegyptus* autem & *Edom*, quæ Regiones typum inferni gerunt, ut Palæstina cæli, h. e. omnes mali, non solum pœna damni afficientur (v. 19, wüste werden) sed etiam pœna sensus (v. 21. das Blut an ihn rächen/ ic.)

Pulchrè Esaias: *Ego, Ego ipse, delens prævaricationes tuas propter me* Cap. 43, 25. quod meritorie, die Soteriorum factum, arguit v. 24. Et mox Cap. 44, 3. *Effundam aquas super sitientem, & fluenta super aridam.* Quod implem die Pentecostali. Eadem Sermonis limpiditate Zacharias Cap. 12, 10. *Et effundam super domum David*, cognatos meos, primò conversos, ex quorum censu maxima Apostolorum & piarum muliercularum pars constitit, & dein promiscuè *super habitatorem Hierosolymitanum* in Pentecostali feria, *Spiritum gratiæ & miserationum; & adspicient, quem transfixerunt.* Quod de vibicibus, ad iudicium redituri Messiæ, accipi haud posse Schertzerus probat, & sequentia arguunt, quia v. 11. *illud eà die fiet, qua familia Davidis, Natbanis, Levi, Simeonis & reliquæ, ab invicem distinctæ, apparebunt.* Quod utique hodie non constat, Judæis Eliam vel Messiam, qui Tribus & Genealogias, promiscuis connubiis invicem permixtas, restituat, & ab invicem discernat, expectantibus; quod, post sanguinis confusionem, tam impossibile, ut Theologi palmarium argumentum hinc depromant pro convincendis Judæis; Atque hæc allegare videtur Servator, Joh. VII, 38, 39. *Fons est Christus, aqua viva* Sp. Sanctus, Fideles, ventrosæ cisternæ, abunde undas has excipienti, & in alios transfundenti, similes: *Quisquis ergò credit in me, sicut dixit scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ viva.* De Spiritu autem sancto, quem accepturi erant dixit hoc, nondum enim erat impetratus, Sp. Sanctus, nondum æterni Spiritus charismata, visibiliter, copiosè, fec.

nobile Joëlis vaticinium, in Pentecoste complendum, erant effusa; Quia Jesus nondum erat per, καθήματα, resurrectionem, adscensionem, sessionem, glorificatus, cujus erat, prius patiendo nobis Sp. Sum. acquirere, dein post victoriam, & triumphum, spolia opima distribuere, tandem, post discessum unius Paracleti, alterum mittere.

Atque hæc hæc tenus!

Quod superest testor, ex animo, me contra frigidiusculas quorundam explicationes loquentem, nolle frigidam suffundere Atheis vel securis, dicta de judicio nequiter elevantibus, omnem mysteriorum fidem, Numinis reverentiam, Nemesios horrorem excutientibus. Salva est Thefis, tis de Exegefi, in qua nemo infalibilis. Abundè est dictorum quibus impietas debellari, veterinus extergi, contumacia obtundi, impudentia confundi queat; Nec opus huc trahere, quæ minus ad rem faciunt, ne acutioris naris hominibus vel nauseam moveamus vel bilem; in primis cum metus ille legalis, non ex visceribus textus, sed contra mentem Sp. Si incussus, parum moveat, minus promoveat. Exegetas dissentientes & ferre didici, & laudare possum, & præfero quandoque. In Exotericis ad populum utor fruorque horum laboribus. Ad minimum Explicatio eorum, Applicationi inservit, in illa tum brevior, in hac prolixior sum. Hæc vero dissertatio Acroamatica est, addo & problematica, Ecclesie censuræ subjicienda, quippe quam piam Matrem venerius & purius amo, quam vel ipsi Pontificii, supersticiosuli.

Practica porisimata, palmarium aliàs pii colloquii argumentum, non subjecero, crevit enim inter operas Meletema.

Boni consule quæ dicta L. B. & linguis animisque favens valeto!

D. S. G.

❁ ( ) ❁

153 635

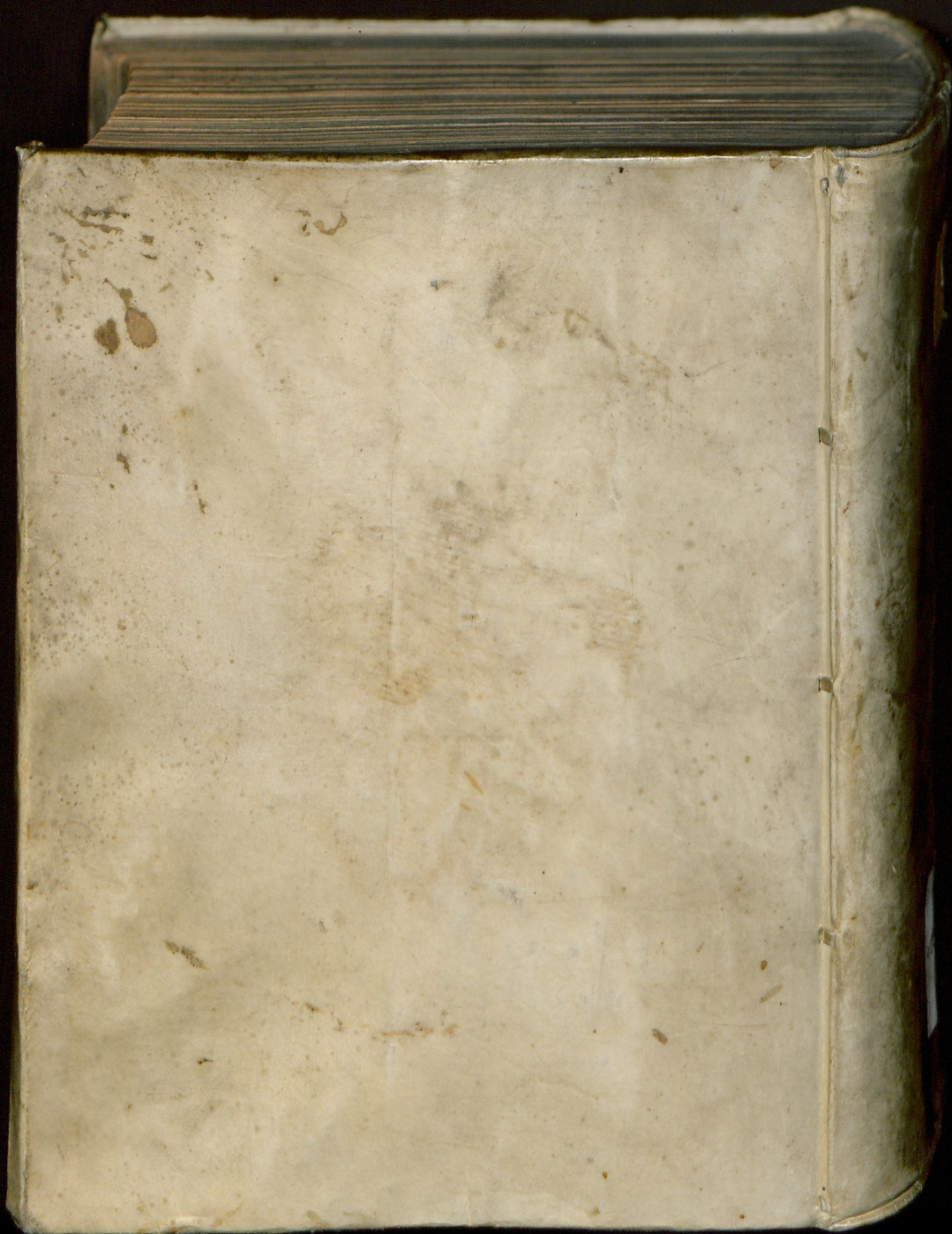
AB 153635 (1)

VD 18

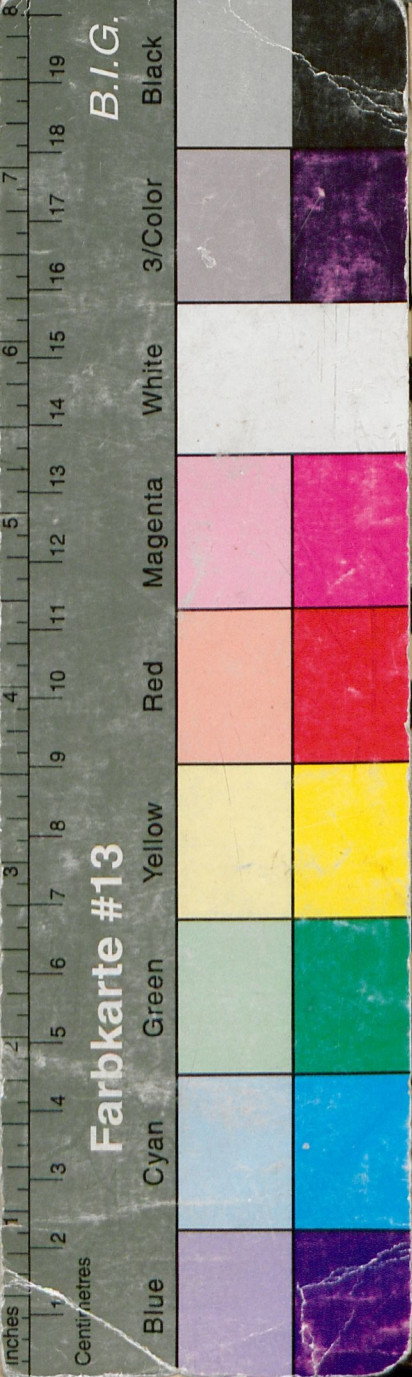

VD 18

NOVA
De
NOVISSIMIS
DIEBUS,
Atq[ue] Problematica
DISSERTATIO

Occasione dicti Joëlici Cap. II. v. 28. - 32.
In Actis Apost. Cap. II, 17. - 21. repetiti
In Pia quadam Fratrum Synodo
Proposita
Benignæque eruditiorum Censuræ
Exposita
ANNO M D CCII. Mense Febr.

NEO-RUPPINI Typis THILENIANIS.

